ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТР.: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції й Адм.: 229-41
Телефон Друкарні 229-25
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
• Банку Чеськых Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно . . . . . 5.00 зол.
Четвертьрічно . . . . 15.00 „
Піврічно . . . . . 30.00 „
Річно . . . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч., У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

Президент Мосціцький
не приняв перепросин митроп. Сапіги.

ПАТ повідомляє: після „вавельського інциденту" польський шарже д' афер інтервенівував у Апостольській Столиці, тому папський нунцій у Варшаві Кортезі увійшов у переговори з мін. Беком у справі ліквідації непорозуміння.

Та лист, що його делегація краківської консисторії передала президентові, сильно ріжниться від пляну ліквідації конфлікту, що його устійнено підчас переговорів між мін. Беком і нунцієм Кортезієм. Тому президент поручив шефові своєї цивільної канцелярії заявити, що він не має основи змінити своєї поведінки, тому справа „вавельського конфлікту" залишається в руках уряду.

Польський уряд виступив проти поділу Палестини?

Як говорять у Льондоні, польський уряд заявив британському, що мусить заняти негативне становище до поділу Палестини, бо це зменшує можливість еміграції польських жидів до Палестини.

Погляди польського уряду в цій справі подрібно обговорить польський представник на найближчому засіданні Ліґи Націй.

ПЕРЕД ГЕНЕРАЛЬНИМ СТРАЙКОМ АРАБІВ.

Італійська преса ставиться негативно до поділу Палестини, висловлюючи припущення, що це викличе в найближчому часі арабський ґенеральний страйк. Мусоліні обіцяв подбати, щоби радіостація з Барі не давала неприхильних коментарів до звіту палестинської королівської комісії та не збільшувала невдоволення серед арабів.

Арабський комітет звернувся до арабських монархів з проханням висловити свою думку про поділ Палестини.

Один з арабських провідників заявив, що навіть силою Англія не зуміє перевести у життя поділу Палестини, бо для арабів це питання чести.

Кінець китайсько-японського конфлікту.

Минулої ночі після півночі знову почались переговори на тему китайсько-японського завішення зброї. Китайські війська мають відступити на південь від залізниці Пекін-Ганков. Тимчасом досвіта дійшло до нових сутичок. Щойно в 5. годині китайські війська відступили, в 7. год. бої остаточно покінчилися.

Видідичений син Альфонса XIII стане
еспанським королем?

Секретар б. наслідника еспанського престолу, сина Альфонса XIII, графа Кавадонги, заявив буцімто, що ген. Франко кілька разів телеграфічно закликав гр. Кавадонгу вернутись до Еспанії. „Видається мені, що є можливе, коли не певне, що гр. Кавадонга стане королем" — заявив секретар.

Граф Кавадонга втратив права до еспанського престолу з огляду на морганатичне подружжя. 3. серпня він виїде з Гавани, де тепер перебуває і після короткого побуту у Португалії та у Франції поїде до Еспанії.

ДИПЛЬОМАТИЧНА МІСІЯ УРЯДУ З БУРГОС У ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ.

Ген. Франко вислав дипломатичну місію, зложену з 4-ох осіб під проводом Хуана Антонія Мартіна Котано, яка має поінформувати уряди південно-американських республик про теперішне положення в Еспанії та про характер національного уряду.

Переговори між Бурґосом і Валєнсією.

ЕСПАНЦІ ХОТЯТЬ ЗЛІКВІДУВАТИ ГРОМАДЯНСЬКУ ВІЙНУ БЕЗ ПОСЕРЕДНИЦТВА.

Як подає „Пті Парізієн" та інші французькі часописи, недавно дійшло до довірочної виміни поглядів між міродатними представниками обох еспанських урядів. Тепер ітимуть дальші розмови, але без посередництва, бо цього не бажає собі ані Бурґос ані Валєнсія. У підхожий мент оба уряди переведуть остаточні переговори без співучасти ані інґеренції посторонніх держав. Оба уряди уважають, що це єдиний вихід і що лише самі еспанці можуть зліквідувати війну.

НЕПОРОЗУМІННЯ У ВАЛЕНСІЇ.

Коментуючи недавні неуспіхи еспанської червоної армії, транцуська права преса пояснює їх політичним непорозумінням у нутрі червоного уряду і ґенерального штабу. Невдатні операції переведено на приказ шефа ґенерального штабу полк. Рохо проти волі ген. Міяхи, якого підтримував прем. Неґрін по мін. Прієто. За пляном полк. Рохо висловились комуністи.

Сталін небезпечно хорий.

Як подає „Сендей Рефері", стан здоровля Сталіна, який хоруе на анґину серця (анґіна пекторіс), сильно погіршав; недавно дістав він сильний серцевий атак. До хорого диктатора закликали найліпших московських лікарів.

СУДДІ В РОЛІ ПІДСУДНИХ.

У Ґрозному на північному Кавказі покінчився після 8-ох днів процес проти 11-ох урядовців народнього комісаріяту справедливости чечено-інґуської автономічної области, яким закидували хабарництво і пиянство. Найвищий суд російської ССФР — до якої належить чечено-інґутська автономна область — засудив суддю Дудачка на 6 років вязниці, суддю Бояркіна на 3 роки, заступника прокуратора Косточка на 2 роки, всіх інших підсудних по півтора року.

Познанський конґрес.

Львів, 9. липня 1937.

На останню декаду червня ц. р. припали у Польщі дві голосні події, що менше чи більше вяжуться з католицизмом і Католицькою Церквою. Ними є: конфлікт між краківським римокат. митрополитом Сапігою і польським урядом та частиною польського громадянства і — міжнародній конґрес у честь Христа Царя, що відбувся в Познані в днях 25. до 29. червня ц. р. Перша подія чисто внутрішнього польського характеру, спричинена перенесенням тлінних останків Йосифа Пілсудського на приказ митроп. Сапіги з крипти св. Леонарда до крипти під вежею срібних дзвонів на Вавелі — наробила багато шуму та дала притоку до напастей не тільки на особу церковного ерарха, але і до висунення в радикальних кругах гасла відділити Церкву від держави та в кожному разі відобрати шляхом окремого закону церковну юрисдикцію над вавельськими гробами. Це зрештою польська домашня справа, яку поладнається в Польщі без порушення основ дотеперішніх взаємин між Католицькою Церквою і державою.

Наскільки той конфлікт характеристичний для сучасних політичних відносин у державі та посередньо зачіпає нас — про це була в „Ділі" редакційна стаття, яка звертала увагу на зріст ендецької експансивности з одного боку та кокетування ендеції тими самими санаційними колами, які так обурились на ендецького митрополита Сапігу.

Вже далеко не суто польською є друга справа — міжнародного конґресу у честь Христа Царя, що має значіння міжнародньої католицької маніфестації. На сторінках „Діла" були про цю справу лише короткі згадки без окремого насвітлення. Про сам конґрес не реферували ми обширніше ще і з цієї причини, що ждали на звідомлення з конґресу і з української сторони від тих її членів, що були присутні на конґресі. Таке звідомлення появилося у „Меті" (ч. 25) з 4. ц. м. і з нього виймаємо деякі дані, що цікавлять нас безпосередньо.

Конґрес відкрив папський леґат „а лятере" познанський кардинал Ґльонд у приявї трьох кардиналів — французького Вердіє, австрійського Іннiцера і варшавського Каковського та більше як пів сотки епископів з ріжних европейських держав. З українського епископату прибули епископи: Коциловський і Лакота з Перемишля, Бучко зі Львова, Лятишевський зі Станиславова, Чарнецький з Ковля на Волині і Няраді з Крижевців в Юґославії. Зі світських учасників українців був редактор „Мети" зі Львова і редактор „Українського Бескиду" з Перемишля та кількох незорганізованих учасників. Взагалі з українських католицьких кругів ні одна організація, а такою повинна̂ б бути у першу чергу Католицька Акція, не подбала про те, щоб зорганізувати численнішу участь католиків-українців з Галичини, ба що більше, не було у цьому навіть ніяких поважніших спроб. А шкода, бо втратилося нагоду представити греко-кат. галицьку

Церкву й українську націю з їхніми стремліннями хочби тільки у площині нашої унійної справи.

Не є нашим завданням подавати на цьому місці точне звідомлення з пятиденного конгресу. Попри чисто церковно-релігійні справи, самозрозумілі на такому конгресі, як блискучі церковні богослуження, масова сповідь тощо, важними були виголошені там реферати. Вони обговорювали й насвітлювали сучасне становище Католицької Церкви у найважніших питаннях теперішности, так дуже бурливої і на відтинку церковного життя після світової воєнної завірюхи та після того, як марксизм, олицетворений в Совітах, зорганізував міжнародню акцію безбожництва і боротьби з Церквою і релігією, яку й переводиться усіми засобами включно з безпощадним терором на теренах, де Совіти панують.

На цю тему було кілька рефератів, між іншими про ролю масонерії у безбожницькому русі (о. ректора Цешинського з Познаня), о. проф. Брауера з Кельну про соціяльні причини безбожництва (його відчитав о. Мецгер, бо референт, як і інші німецькі референти — не приїхав з внутрішньо-німецьких причин), о. прал. Савіцького з Пельпліна про моральні причини безбожництва і передовсім єзуїта о. Косібовича з Варшави про духові причини безбожництва.

В рефераті о. Цешинського зазначено, що помилковий був погляд у католицькому світі, начеб між масонерією і комунізмом було від початку і завжди тісне порозуміння. Так воно не було, бо нпр. негайно після російської революції большевики безпощадно поборювали теж і масонів. Тоді масонерія почувалася осамітнена так далеко, що старалася навіть вдертися в довіря католиків. Це їй не вдалося, бо католицизм не дався підійти підступно. Зворот у взаєминах між масонами і комуністами настає щойно пізніше і вже від кількох літ верхівка масонська працює в порозумінні з большевицькою верхівкою. Вислідом цього є так звані людові фронти і сучасні події в Еспанії, де боротьба з Католицькою Церквою прибрала незвичайно різкі форми, нераз навіть різкіші, як у Совітах.

Знову о. Косібович дав аналізу фільософії сучасного безбожництва. Схарактеризував фільософічні основи марксизму, вказуючи, на чому опирається т. зв. діялектичний матеріялізм, що стає синтезою між епікурейським матеріялізмом і по суті теж безбожницьким геглівським ідеалізмом. Большевицький комунізм це наймогутніший і найбільше послідовний безбожницький рух. Комуністичний атеїзм звертається не лише до розуму, але в неменшій мірі до інстинктів і тілесних похотей. На цьому тлі комунізм витворив окрему містику, що приєднує уми, які слабо орієнтуються у суті річи. Багато зпоміж католицької інтелігенції поборює комунізм надто поверховно, часто ухиляється від боротьби на остаточно рішаючому терені, на терені фільософії, ідеї. Бо, що всі великі суспільні рухи творяться ідеєю, розуміють комуністи не менше від католиків, хоч до цього не признаються. Марксистівсько-большевицький атеїзм не може обмежитися до незнання Бога і релігії, він мусить ціною власного істнування або неістнування вести чинну, безкомпромісову боротьбу з релігією. Хто цього не зрозумів і думає про якесь „охрещення" комунізму, той в дійсності з комунізму не зрозумів нічого. Атеїзм це для комунізму не штучна причіпка, тільки найістотніша частина його ідеольогії. Сталін у цій ділянці є такий послідовний, як були послідовні Маркс і Енгельс, Ленін і Троцький.

Це тільки ширший виривок з цікавого та важливого для нас реферату. Цікаві для нас як найбільше заінтересованих большевизмом та його руйнуючою акцією, — були і інші реферати, про які згадано вище. На жаль, в одній статті годі про них дещо більше згадати.

Значіння такого конгресу, як конгресу у честь Христа-Царя, — очевидно моральне. І це значіння недавній конгрес в Познані осягнув причинюючися до мобілізації католицького світа до боротьби з міжнар. большевією і Совітами та усіми тими, що сприяють їм безпосередньо чи посередньо. Сьогодні для усіх ясне, що одинокою могутністю у світі, що послідовно веде боротьбу і то боротьбу безкомпромісову, є Католицька Церква, якої остаточна перемога з новочасним антихристом буде рівночасно побідою і наших національних і державницьких змагань.

Ще кілька рефлексій. На конгресі не виголошено ні одного реферату з кругів українського католицтва. Що більше, не було навіть ніякого привіту, хоч були численні привіти від ріжних достойників ріжних держав і народів. Наш єпископат обмежився тільки до богослужень, які зрештою випали — як подає „Мета" — дуже величаво, були атракцією для учасників і причинилися до спопуляризування нашого обряду. Але про нас, українців, згадки таки ні у програмі, ні у її переведенні, не було, бо була згадка лише про греко-католицьку церкву, її єпископат і греко-кат. відправи.

І це, на нашу думку, одна з хиб познанського конгресу, що не було там реферату про унійну справу як могутній засіб чинної боротьби з комунізмом. Православя у Совітах та зокрема на Наддніпрянщині, сьогодні майже безсильне і його ренесанс буде дуже пиняви. Питання про можливости тамошньої унійної акції після провалу большевиків — накидається автоматично. З другого боку національний наш інтерес не дозволяє, щоб довести до якихось віроісповідних суперечок. Тому це річ складна. Зате не підлягає нпр. ніякому сумнівові, що треба рішуче боротись з експанзією московського православія нпр. на Лемківщині та що т. зв. Апостольська Делегатура цієї місії не виконує.

Д-р Степан Баран.

Гостра кріза комуністичної партії в СССР.

Варшавський консервативний „Час" з 9. ц. м. (ч. 185) помістив останній лист свого московського кореспондента інж. Миколи Басехеса, якому большевицький уряд наказав покинути територію СССР до 24-ох годин за правдиве насвітлювання подій в СССР, зокрема правдивої причини розстрілу марш. Тугачевського та інших совітських ґенералів. В останній своїй кореспонденції інж. Басехес обговорює основні причини гострої кризи комуністичної партії в СССР.

Автор каже, що Москва стала цього літа веселіша, ніж минулого року. Відкрито багато каварень, вулиці чистіші і тому приємніше виглядають. Тому поверховний обсерватор не припускає навіть, що так виглядає столиця, що переживає важку політичну крізу. Дуже можливо, що найсензаційніша частина належить уже до минувшини. Одначе арештування тревають далі, раз-у-раз зникає хтось з високих урядовців і щойно по кількох тижнях довідуються, що він арештований. Постійно чується про щораз то нові самогубства. Ось недавно московська преса помістила дрібненьким друком у хроніці вістку про самогубство Червякова, президента совітської білоруської республики, мовляв з „родинних причин". Зате большевицькі часописи, що виходять у Мінську оголосили ту саму вістку на передових місцях, обвинувачуючи Червякова за шпигунство і зраду держави. Виявляється, що опозиція охопила провідників союзних республик. Отже на перший погляд панує спокій і веселий настрій. Одначе хто загляне до уряду, цей змінить свою думку про совітські настрої. Там панує атмосфера взаїмних підозрінь і загального недовіря. Урядовці бокують від тих своїх товаришів і начальників, які належать до партії. Бокують з велитенського страху. Бож кілько членів партії сидить нині по вязницях і скільки осіб стягнуло на себе грізне підозріння з тієї лише причини, що втримували з ними дещо ближчі взаємини. В цих умовинах кожний ставить собі питання, чи член партії, з яким дотепер пристає, не опиниться завтра під тягарем найповажніших закидів і не потягне за собою дуже прикрих наслідків. Тому гостра політична кріза захоплює в СССР щораз то ширші кола, викликує напруження, головно у партійних рядах.

По дотеперішних чистках до комуністичної партії належало ледви міліон осіб на 160 міліонів населення СССР. Тепер число членів комуністичної партії ще більше зменшиться головно внаслідок страшних репресій, бо багато членів виступить з партії, але не явно, бо такий крок призналіб ворожою демонстрацією. Зате істнує зовсім інший спосіб автоматичного виступлення з партії, а саме не платити партійних складок і не ходити на партійні сходини, збори і т. д. Щоб здати собі справу з такої поведінки дотеперішніх членів партії, слід пригадати собі, що приналежність до комуністичної партії є взагалі першою умовиною якоїнебудь життєвої карієри. Хто не належить до партії, належить до категорії ледви толерованих громадян другої кляси. Але не зважаючи на ці безсумнівні користи, багато членів міркує покинути партійні ряди, бо стріча з провідниками кінчиться катастрофою.

Цю крізу комуністичної партії передбачив ії провід і тому большевицькі публіцисти звертаються від якогось часу до широких мас, як до „безпартійних большевиків", щоби співпрацювали у поборюванні партійної опозиції. Цей крок вказує, що нинішні керманичі СССР бажають при допомозі тих громадян другої кляси побороти трудноші в партії. Одначе з цього ще не виходить, що в найближчій майбутности партійний провід не приступить до поважної реорганізації партії, бо без монопартії не можна собі подумати справного діяння тотальної системи.

Польське радіо й українські авдиції.

Остаточно леди нехітті й упередження до українських авдицій переломано і від часу до часу львівська радіостація надає також авдиції українською мовою. Цікаво, як на це реагують наші земляки поза межами Польщі. Ось вимок з приватного листа з Буковини з 1. липня ц. р.:

„...Авдиції зі Львова чути дуже добре, тільки — на жаль — їх страшенне мало в українській мові. Та найбільше користаємо таки з варшавської стації, особливож цікаві для нас українські новини кожного вівтірка. При цьому не можемо не замітити, що коли тільки надають українські авдиції, завсіди щось там „псується, чи то такий дивний припадок, чи яка інша причина — не можна собі того тут звясувати...

Якщо українські авдиції булиб частіші, то очевидно булиб для нас цікавіші і ми радо „накручувалиб" на Львів. Під тим оглядом Київ і совітські радіо-стації на Великій Україні поставлені без порівнання краще. Передовсім тамошні стації працюють цілу днину безперерви. Надають не тільки українські виклади та інформації, але й опери, співи й українську музику. Авдиції ті слухаємо радо на коротких та довгих филях, особливож захоплюють київські українські пісні, бо — дійсно — співають там прегарно.

Чи не можна там у Вас якось краще полагоднати справи з українськими авдиціями? А так київські та інші тамошні радіовисильні заливають нас українськими авдиціями, а з ними вщіплюють і комуністичну отрую. В добре зрозумілому політичному інтересі, особливо тут на межі двох супротивних світів — повинен би Львів поставитися уважніше до українських авдицій і надавати їх по змозі найчастіше (доконче кожної днини) та програму до них добирати цікаву й ріжнородну. Тоді львівська радіовисильня з успіхом може конкурувати з київською і таким чином сповняти велике завдання нев

гралізуючи комуністичну отрую на филях етеру. Може б Ви порушили ту справу десь там в компетентних кругах, бо це справа першорядної ваги..."

Повищий уривок з листу подаємо як ілюстрацію настроїв українців поза межами Польщі у звязку з тутешніми українськими авдиціями. Подібні настрої очевидно й у нас в краю. До тогож не можна злегковажити й того, що львівські авдиції передістаються й через старанно бережений совітський кордон і викликують відповідне враження також там на Великій Україні. Тому помножити й уліпшити та урізнороднити українські авдиції у львівській радіо-висильні — належить до дуже пильних справ і має не тільки висококультурне, але й високополітичне значіння.

Очевидно, що годі вимагати від такого „ІКЦ", щоб воно зрозуміло ті примітивні правди. Останнє його число з датою 10. ц. м. приносить на чільному місці знову атаку на „Луги" і — українські авдиції в Польському Радіо. „ІКЦ" грубо помиляється, коли легковажить собі „жмінку" українських радіоабонентів. Перш усього це не така „жмінка": від часу обнижки абонаменту на детектор на 1 зол. — радіо стало продуктом масового вжитку, а масовий ужиток у галицькому селі означає українського консумента. Чи того консумента можна кормити самими краковяками й мазурками та польською пропагандою?! І чи політ. значіння радіо-авдиції обмежується до курієркових рецепт?!

„Нас привезли за дурно..."

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛЯНСТВО Й ДІТИ — АТРАК ЦІЄЮ ПОЛЬСЬКОГО МІСТА.

(Репортаж).

Варшава, початок липня.

Понурі береги Висли, що постійно чекають на регуляцію, заюрбилися людською хмарою. Був літній, теплий вечір. Брудна вода ріки замінилась у казковий міраж: горіли лямпи пароплавів, грали пливучі з Вілянова, а над усе й над усім здіймалося зоряне небо, що на ньому вибухали вогняною фантазією, коліровими шкерезадами комети хвостистих ракет. Бульвари шуміли юрбою, що в мерехтливих ілюзіях штучних вогнів прийшла шукати святоіванського дива-щастя. Крик, гамір, метушня.

— Морозиво, морозиво, по 5 сотиків!

— Молочний шампан, новий напиток!

— Гей там, з дороги, до чорта!

І нагло над усе це мов грім:

— Надзвичайне видання. Уряд до димісії!

Схвильовано перечитую задруковану карту паперу і кажу до товариша:

— [illegible], алеж бо й сензація!

А мені хтось з боку:

— Добрий вечір, що там, пане, нового?

Дивлюс: Поліщук, „настоящий" в лаптях", усміхається.

— Доброго здоровля, а ви звідки?

— З Пружанщини, до Варшави на коронацію прийшов, слава Богу, благополучно...

— Ах, ви певно про румунського короля?

— Вот, власне так, я, бачите, мій паночку...

— Курите?

— Дякую, закурю, ваш папірос канешно панський, дякую.

Історія була проста. Іван Логітка з Пружанщини, здоровий парубок прийшов до Варшави пішки. Властиво його хотіли привезти разом із цілою „кумпанією", але він волів сховати гроші, що видавали на харчі й частинний проїзд у кишеню, взяв запасні лапті під паху й... прийшов пішки, на... коронацію.

ПОМАРАНЧА ДЛЯ БРАТЧИКА, ЩО НЕ МАЄ ЩО ЇСТИ.

Були вже ріжні пропагандивні методи, що мали буцімто сцементувати усі шари населення й усі реґіональні групи і „зєднати їх для держави". Останнім часом ментори цієї пропаганди взялися за інший засіб, доволі коштовний, а чи корисний — то в те навіть частина польської поважної преси сумнівається. Просто настала мода на реґіоналізм, на реґіональні прогульки, як колись була мода на „йо-йо". З цієї моди покепкowують собі таки самі поляки.

Бо й справді. Нема дня, щоб до Варшави, чи Познаня, чи Ґдині не привозили сотнями українських дітей, або й старших. Преса переповнена ентузіястичними описами тих „зворушливих" візит, що наглядно уможливлюють людям подивляти Польщу, столицю, її чуда.

А українські діти?

Можна би на цю тему писати цілі великі, майже фантастичні репортажі. Але можна написати теж усе в кількох словах, ось приклад:

Приїхали діти з околиці Берези, загально відомої Берези. Витали їх малі варшавяни, витали учителі, („кохаємо вас як найкращих наших братів — поляків" — промовляла з патосом 12-літня дівчинка), витали врешті представники „Пол. Т-ва Опєкі над Кресамі" і „Польскей Млодзежи Школьнєй".

Дітям світилися очі, солодким дурманом наливалося серце, вони були у Варшаві. А чого їм не показували: Вулиці, трамваї, музеї, парки, ґоґоди, театри, кіна. Возили літаками, а навіть... вінами. Уявлаєте собі які щасливі були наші братчики з Полісся?

Питаю малого, незвичайно цікавого хлопчину (по українськи).

— Як тебе звати?

— Степан.

— Ти тішишся, що ти сюди приїхав?

— Так, але я сам не приїхав, нас привезли.

— Ну так, бо ви ще всі малі.

Степаник зніяковів, потер руками сіру свитку:

— Я знаю, але я хотів сказати, що нас усіх привезли за дурно...

Мала Зоя з Поромова мала бліде личко й великі чорні очі. Співала своїм ровесницям з Варшави пісоньку про того журавля, що то занадився до бабиних конопель.

— А ти, Зою, вмієш ще й інші пісні?

— Так. Мене мама багато навчила

— А що найкраще любиш співати?

— Всі українські пісні гарні...

Я дав дитині дві помаранчі. Зоя сховала їх до торбинки.

— Чому ти ховаєш овочі, чому не зїш їх?

Мала Зоя несміло відповідає:

— Завезу додому мамі. В нас є малий братчик, нема його чим кормити.

Пригадую собі при цій нагоді, як один поважний польський часопис скритикував неприхильно „кресові" прогульки до Варшави. Обурення було страшне.

Але до Варшави привозять не лише дітей. На зїзді „Млодей Всі" було поверх 4.000 наших дядьків і молодиць. Приїхали теж за дурно, але крім того — часто й густо — щей з мусу.

— Війт наказав спідниці як на свято повдягати, приїхати, — так ми й приїхали.

Зустрічаю напр. дядька з Волині

— Дай Боже здоровля!

— Дай Боже, пан умі по руску?

— Ну, можемо розмовляти по українськи, що нового, ви звідки?

— А дзінкує — дядько недовіряє, але за хвилину — так я з Горохівщини, на зязд приїхав. Казали, що проти податків будемо голосувати.

ГУЦУЛ З ДУДАМИ ПРИЇХАВ У САЛЬОНЦІ.

Організатори усіх тих „зїздів" вміють робити паради, але подбати бодай за примітивні умовини побуту й харчу для привезених людей — очевидно не памятають.

Скількиж то гуцулів, волиняків, поліщуків тинялося по Варшаві під плотами; голодні, змучені, обезсилені. Кляли в душі свій виїзд, Варшаву і „свинячі" вагони, але голосно кричали: „хай живе, нех жиє, нех жиє". Все і всі, що їм казали, аби — борони Боже — біди не зачіпити.

Жінки були щиріші від похмурих чоловіків. Ідучи вулицями в поході, коли дістали наказ співати, довго не думали. Співали, аж місто гуло, аж трамваї приставали. Пісню про „Почаївську Божу Матір", „Пречистая Діво, Мати Руського Краю" й „Доню, милая моя", на переміну.

А над їхніми головами гордо маяли високо піднесені зелені прапори, а між ними вимовні транспаренти: „Домагаємося праці для всіх поляків", „Ми всі — один гурт!".

Але я мав — про того гуцула. То було так. Під „Звйонзком Осадніkуф" посідали помучені хлопці й дівчата. Збиралося на дощ. До середини їх не пустили, бо середину зайняли польські прогульковці.

Оподалік зібралася купка міщухів. Один із них оповідав:

— Поцо то, на Боґа, людзі менчиць. Раз, паментам, як тшеба било, пшивезьлі хуцула з дудамі, жеби їм концерт зробіл. Пшивезьлі друґом клясом. А як концерт сен не удал, то бідни хуцул пехотом до дому мусял врацаць...

Тепер гуцули у Варшаві вже ніяка атракція. Зустрінути їх можна майже щодня у Варшаві. Свої вироби продають.

Але всеж таки час від часу ріжні гуцульські прогульки приїзджають до Варшави. На приїзд румунського короля привезли зі Жаб'я цілу озброєну сотню леґінів.

Чи варто стільки заходу коло тих всіх прогульок? Чи варто людей тягнути від усіх усюдів аж сюди до Варшави? На те питання дав мені відповідь Грицько Щирба з Малиновець.

— Варто то воно, варто, усе цікаво побачити. **Але що нам з того?**

Грицько Щирба мав рацію: що нам з того?

Роман Гучванович.

Ширіть наш часопис!

Висока вартість шкіл Рідної Школи

З НАГОДИ ВИСЛІДУ ВСТУПНИХ ІСПИТІВ ДО СЕРЕДНІХ ШКІЛ.

Нині такі часи, що посилати дітей до приватних чи державних шкіл — коштує однакові гроші. Якщо річ іде про середні школи, то в загальному ніякі українські приватні школи не беруть вищих оплат, як у державних школах, а до того приватні школи дають нераз такі полекші, яких державні школи звязані спеціяльними приписами шкільної влади, таки полекшей дати не можуть. Безплатне навчання в державних народних школах на ділі тільки теоретичне, бо всілякі „добровільні" збірки і складки на найріжнородніші шкільні, громадянські й патріотичні цілі дуже великі і є предметом вічних нарікань батьків та польської преси, а їхня місячна загальна сума чи не перевищує часом нормальну шкільну оплату в приватних школах. Отже під матеріяльним оглядом нема нині ріжниці щодо удержання дитини в державній чи приватній школі.

Під оглядом навчання й висліду праці — то приватні школи Р. Ш. своєю солідністю й фактичними успіхами вибиваються на перше місце. Якраз минули вступні іспити до ріжного роду середніх шкіл і можна вже мати погляд на вислід тих іспитів.

В минулому шк. році на загальне число 378 рідношкільних учнів, що ставилися до вступного іспиту, здало іспит 354 отже 93 проц., в тому у Львові здавало 103 рідношкільних учнів і учениць і здало 94.

Нині не маємо ще всіх даних з краю, тому покищо обмежимося до даних зі самого Львова. Отже цього року зголосилося до іспиту в середніх школах у Львові 121 рідношкільних дітей і з того здало іспит 113 дітей, себто 93.39 проц.

Вислід вступних іспитів рідношкільних дітей в поодиноких державних і приватних середніх школах у Львові такий:

1) до мужеської акад. ґімназії зголосилося до іспиту 33, з того здало 31 (93.4 проц.), перепало 2 (6.6 проц.).

2) до мужеської філії академічної ґімназії зголосилося до іспиту 27, з того здало 23 (85.2 проц.), перепало 4 (14.8 проц.).

3) до приватної дівочої ґімназії Р. Ш. ім. І. і І. Кокорудзів зголосилося до іспиту 21, з того здало 19 (90.5 проц.), перепало 2 (9.5 проц.).

4) до приватної дівочої ґімназії СС. Василіянок зголосилося до іспиту 5 і всі здали

5) до малої семинарії зголосилося до іспиту 3 і всі здали,

6) до захоронкарської семінарії зголосилася і і здала іспит,

7) до приватної коедукаційної торговельної гімназії Р. Ш. зголосилося до іспиту 31 і всі здали.

Це мова цифер, яка повинна переконати найбільш недовірливого й упередженого українця про жертвенну працю рідношкільного вчительства і правдиву вартість шкіл Р. Ш. При цій нагоді не від речі буде звернути увагу на ту обставину, що батьки пробують нераз щастя і з такими дітьми, щодо яких рідношкільні вчителі мають деякі сумніви або прямо відраджують іти до середніх шкіл. Якщоб не це, то відсотковий вислід був би очевидно ще кращий. Та найважніше для нас — це оцінка рідношкільних дітей з компетентної сторони. Отже і дирекції і члени іспитових комісій і представники шкільної влади як найкраще висловлюються про солідну підготову рідношкільних дітей та їх високий духовий рівень.

Тому ті батьки зі Львова і підльвівських громад, які досі з несвідомости не вписали ще перед вакаціями своїх дітей до шкіл Р. Ш., певне зроблять це після вакацій, де кому вигідніше, і то не з „патріотизму", але в добре зрозумілому інтересі власному і своєї дитини. Бо висока вартість шкіл Р. Ш. яскраво доказана фактами і цифрами.

УНДО ТА ЖИДИ.

КОМУНІКАТ ПРЕЗИДІЇ УНДО.

У ріжних органах польської преси появляються від деякого часу вістки на тему українсько-жидівських розмов у справі спільної оборонної тактики і в справі утворення якогось українсько-жидівського бльоку.

Президія УНДО та Української Парляментарної Репрезентації категорично ці вістки заперечує і стверджує, що відповідальні чинники УНДО ніяких переговорів на тему українсько-жидівської співпраці не вели й не ведуть.

У звязку з тим, що в українській пресі появилося кілька статтей, які насвітлюють положення жидів у Польщі, польська преса зрозуміла та заінтерпретувала їх як вислід якихось розмов між відповідальними українськими та жидівськими чинниками. Тимчасом згадані статті в українській пресі треба віднести виключно на рахунок їхніх авторів.

•

У вчорашньому „Ділі" вкралася прикра друкарська помилка до 7-ої резолюції Краєвої Наради УНДО і тому подаємо ще раз повний текст цієї резолюції:

7) В імя спільного добра, в імя спокою та мирної праці на всіх етнографічних українських землях у Польщі, Краєва Нарада УНДО закликає відповідальні польські державні чинники до заспокоєння висунених Українською Парляментарною Репрезентацією мінімальних потреб українського народу, а Українську Парляментарну Репрезентацію до безперервної боротьби за реалізацію українських національних постулятів у Польщі.

На допомогу студентству.

На фонд допомоги академічній молоді зложили в Адміністрації „Діла" дальше: М. Заяєський, Бидгощ, 2 зол.; Іван Марків, Опока, 1 зол.; Андрій Борисевич, Перемишль, 5 зол.; Лев Казієвич, Стецівка, 5 зол.; Юлія Федевич, Чернева, 3 зол.; проф. Григ. Тимощук, Теребовля 5 зол.; Зенон Марак, Пелхатів, 3 зол.; Волод. Верхола, Спас к. Долини, 5 зол.; Александер Коселя, Познань, 5 зол.; Петро Зубрицький, Стібно, 12 зол. зібраних на 30-літнім помат. зїзді; Іван Горук, Микуличин, 3 зол.; Олена Кисілевська, Коломия, зол. 20, Марія Панейківна, Львів 5 зол.; Каролина Панейко, Львів 5 зол. — Нині виказуємо зол. 79. — Разом зложено досі на фонд допомоги українській академічній молоді в Адміністрації „Діло" 796 зол

Похорон Богдана Антонича.

Похорон поета Богдана Ігоря Антонича, що відбувся 8. липня в год. 17., не зважаючи на літній вакаційний час, зібрав дуже багато людей. Дуже приємно вражала присутність церковного братства з села, де батько Покійного є священником. Громадами того села принесли з собою гарний вінець, який несла на початку похоронного проводу окрема делеґація. В похороннім обряді взяло участь 6 священників із о. пралатом Л. Куницьким, о. кан. Ю. Дзеровичем на чолі. Співав хор радн. Купчинського. Між присутніми було багато молодих приятелів Покійного та прихильників його таланту, крім того майже гремiяльно в похороні взяло участь Товариство Письменників і Журналістів ім. Франка. Над могилою виголосив в імені Т-ва Письменників і Журналістів та Редакції журналу „Назустріч" промову ред. Осип Боднарович, що коротко, але з повним зрозумінням, цитуючи деякі гарніші твори Антонича, схарактеризував його поетичну діяльність, крім того як людину, скромну, в собі замкнену, на око не вразливу на те, що довкола нього діється, алеж насправді людину незвичайно тонку, повну любови природи і всього, що ясне та гарне. При цьому він зазначив, що коли смерть такої молодої талановитої людини велика втрата для народу, то найбільшу втрату відчує українська література, що з Антоничем утрачає одного із найталановитших представників нового українського літературного покоління.

Від товаришів з університетської лавки попрощав Покійного д-р Ярослав Рудницький, підносячи велику глибину знання Покійного, його товариськість та незвичайну роботящість.

Було понуре пополудне, ввесь час нависав дощ, але ж, коли домовину спускали в землю, крізь хмари продерлося золоте проміння сонця на заході, немов прощаючись із тим, що у своїй душі ціле своє життя носив те сонце, та що ним осяяна ціла його така ясна творчість. З великим болем у душі, тихо та мовчазно покидали свіжу могилу сумні учасники похоронного обряду.

Ф. АЛЯХНОВІЧ. 7

7 ЛІТ НА СОЛОВКАХ.

ПСИХОЗА.

Серед таких життєвих обставин в багатьох із нас почали виступати обяви психози. Один із нас проходжуючися по подвірі, намагався вимінати всі калабані болота правою ногою, переконаний, що коли це зробить лівою, то його без сумніву розстріляють. Інший вистерігався закладати на плечах руки, думаючи, що це може спричинити присуд смерти. Ще інший, коли лягав на ніч спати, клав свої чоботи носами до дверей, переконаний, що коли не виконуватиме цього, стягне на себе нещастя. Коли одного разу через розгублення забув уставити свої чоботи у відповіднім напрямі, збудився серед ночі і переляканий швиденько направив свою помилку.

Майже ми всі мали жахливі сни. В ночі постійно можна було почути крики й стогін крізь сон. Потрясення нервної системи у вязницях ГПУ таке сильне, що нічні марева залишаються нерозлучними товаришами на ціле життя. Коли згодом лежав я на загальних причах у соловецькім таборі, завжди чув я ті нічні крики вязнів, що спали неспокійним сном. Автім я сам ще й тепер, коли щасливо видістався з „держави диктатури пролетаріяту" бентежу своїх домашніх нічними криками. Сниться мені слідство „судів" ГПУ, сниться мені туркіт авта, що звіжжає сумерком по жертви.

Часто чули ми у сусідніх келіях крики божевільних. У моїй келії, на моїх очах дістав напад божевілля якийсь молодець-сіоніст. Ми змогли його і чекали пів доби, заки відіслали його до лічниці.

„ВОЙКІВЦІ".

Зима вже проминула, минулася весна, почалося літо. У перелюднених пивницях стало нестерпно душно. Постійно двох нас дижурує та, стоячи на причах, вимахує коцом, роблючи таким робом вітер.

Одної ночі, у перших днях червня, прокинув нас якийсь надзвичайний галас на коридорах, якісь голоси, кроки численних ніг, відчинювання келій. По хвилині двері нашої келії відчинились і втолочено нам яких двацять нових мешканців. Вже й без них було тісно, ми спали всі покотом, один при другому, та дусились через брак повітря, — тепер вже мови не було про те, щоб якось лежати. Щоби дати місце новим пришельцям, ми мусіли встати зі своїх тапчанів, винести їх на коридор і приміститися, як хто міг у перелюдненій келії.

Що таке сталося?

У Варшаві, на залізничому двірці, молодий російський монархіст Коверда, стрілив з револьвера до совітського посла Войкова. Це відбилось грізним відгомоном по всьому Совітському Союзі. Не знаю, чи можна віднайти хоч один куток на величезній території соціялістичної держави, де „мстива долоня пролетаріяту" не вкидалаб своїх „клясових ворогів" до вязниць, не висилала до північних тайг, не розстрілювала. Хто це був тії „вороги"? Кожний, хто колись щось мав, чи то дім чи яке підприємство, кожний, хто працював у давніх царських установах, кожний, хто хотів жити індивідуальним життям в тиші свого домашнього огнища, сторонючи від касарняного життя совітського будня, кожний, хто — стоючи у безконечній черзі при закупні харчевих продуктів — мав відвагу заскреготав зубами з нетерпеливости, — кожний кваліфікувався як ворог совітського устрою, кожний був кандидатом до вязниці.

Потім, на вязничних етапах, і ще пізніше — у соловецькому таборі, я стрічав чимало людей, які на запит, за що їх засудили, відповідали коротко: „я войківець". Той вислів „войківець" пояснює все. Себто, що вини у даному випадку годі дошукуватись, що був арештований у періоді терору, який шалів після вбивства совітського представника, та що сьогодні покутує в казаматах. як „співвинуватець" Коверди.

КАТАСТРОФА ПІД МІНСЬКОМ.

У тому самому періоді трапилась друга подія, яка ще більше розлютила ґепістів. На залізничих рейках між прикордонною стацією Стовпці та Мінськом виколіїлась авто-дрезина, якою їхав заступник голови мінського ГПУ, Опанський, начальник одного з відділів тої установи, Коритов, та інші, везучи з собою пійманого на границі здогадного шпигуна. Наслідком катастрофи Опанський і шофер на місці згинули, Коритов був ранений, а прикордонна добича-шпигун — утік.

Совітська преса коментувала причину катастрофи як діло рук замаховців, але по місті кружили поголоски (які продістались і до нас за крати), що сутньою причиною катастрофи була надмірна швидкість їзди, наказана пяним Опанським.

У тому самому періоді надійшов для мене присуд ГПУ з Москви, який засуджував мене на 10 літ концентраційного табору на Соловецьких островах.

(Продовження буде).

ПРАВНИЧА СТОРІНКА.

Знамення рішення Найвищого Адміністр. Трибуналу.

Після подій у 1930. і 1931. р., у звязку з слідством проти членів Президії УНДО, міністерство військових справ у Варшаві остаточним рішенням з дня 23. IX. 1932 р. скреслило адв. д-ра О. Марітчака у Львові з листи військових оборонців. Не зважаючи на припинення слідства і на спеціяльний внесок д-ра Марітчака, щоби міністерство подало мотиви до згаданого рішення, міністерство ні не змінило рішення, ні не подало ніяких мотивів до нього. Тому д-р Марітчак вніс скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу у Варшаві, який рішенням з дня 21. січня ц. р. відхилив її з таких мотивів:

Рішенням з 23. вересня 1932 р. ч. 0321—II (Ден. Справ) міністер військових справ наказав скреслити з листи військових оборонців адв. д-ра О. Марітчака, покликуючися на постанову § 92 закону про карну військову процедуру. У своїй скарзі адв. д-р Марітчак подав, що з листи військових оборонців можна скреслити лише у випадках, передбачених в §. 93 вище згаданого закону, а дотична постанова вимагає обоснування, що його міністерство не подало. У звязку з висновками відповіди на скаргу Найвищий Адміністраційний Трибунал занявся передовсім справою допускальности скарги і не прихилюючись до погляду у відповіді признав її допускальною. Справа скреслення з листи військових оборонців не є справою, що підлягає компетенції звичайних чи спеціяльних судів, а дотичне рішення міністра військових справ, хоч спирається на законі про військову карну процедуру, є рішенням адміністраційної, а не судової влади. Далі Найвищий Адміністраційний Трибунал ствердив ось-що: Постанова §. 92 австрійського закону про військову карну процедуру, що в часі видання оспореного рішення обовязував у польськім війську на основі ст. I. закону з 29. липня 1919. про тимчасове військове судівництво (поз. 389 Д. Прав) постановляла, що впис на листу військових оборонців відбувається в міру потреби та що про це рішає міністер військових справ. Постанова §. 93 повищого закону в тексті, зновелізованім розпорядком ради міністрів з 10. травня 1920. р. (поз. 368 Д. З.) вичисляв в уст. I. ті випадки, в яких вписаного на листу військових оборонців слід з листи скреслити, себто в яких скреслення є облігаторійне, а в уст.2. ті випадки, в яких скреслення є факультативне. Як виходить із предложених Трибуналові адміністраційних актів адв. д-ра Марітчака скреслили з листи військових оборонців без ближчого обоснування дотичного рішення, покликуючись на згаданий вище §. 92 закону про військову карну процедуру. Міністерство військових справ вийшло з заложення, що рішення про склад листи військових оборонців спирається на дискреціональній владі міністра і не підлягає умотивуванню. У звязку з тим Трибунал зазначив, що згаданий вище закон не полишав справи скреслення з листи військових оборонців у цілости свобідному признанню міністра, але означив, коли воно є облігаторійне, а коли факультативне, отже коли може залежати від признання міністра наступити. Тому то Н. А. Трибунал відхилив це рішення про скреслення адв. д-ра О. Марітчака з листи військових оборонців

—o—

Перешкоди в будуванні церков.

Коли вийде виконний розпорядок до закону про складки для католицької Церкви?

Нема вже майже дня, щоби польська преса не приносила вісток про будову щораз нових „косцюлків“ в ріжних місцевостях на українських землях у Польщі. Цю плянову акцію будови сітки костелів підтримує адміністраційна влада морально і матеріяльно, виєднюванням площ під будову та призначуванням відповідних грошевих сум з буджетів збірних громад і повітової самоуправи. Не диво, що костели виростають мов гриби по дощі вже й у цих наших селах, де нема ніодного поляка. Зате будова нових церков майже унеможливлена, бо адміністраційна влада не годиться на розписання конкуренції, заслонюючись тим, що міністерство освіти не видало ще разом з міністерством внутрішніх справ виконного розпорядку до ст. 17-ої закону з 17. березня 1932. р. поз. 358 про складки для католицької Церкви. Далі мотивує свої відмовні рішення теж тим, що населення дуже бідне, отже збірки не на часі або що церкви є старовинними памятниками й їх не можна перебудовувати. Якщо цей стан потриває далі, тоді старі церковні і парохіяльні будинки дійсно знищить зуб часу. Єдина рада збільшити добровільні жертви на віднову і будову церков та парохіяльних будинків аж доки не буде оголошений виконний розпорядок до згаданого закону про складки, коли то можна буде вже розписувати конкуренцію на згадані цілі.

Згідно зі ст. 6-ою згаданого закону можна розписати її на основі рішення парохіяльних зборів, що складаються з відповідного числа осіб. Виборчий регулямін парохіяльного представництва означить виконний розпорядок міністра освіти в порозумінні з міністром внутрішніх справ, але оба міністерства його ще не видали. А тимчасом ст. 17. згаданого закону постановляє, щоби початі справи на основі конкуренційних рішень на терені воєвідства: львівського, тернопільського і станиславівського слід докінчити в одному році від хвилини входу в життя закону з 17. березня 1932. р. про складки, себто від січня 1934. р. Виринає питання, як ці розпочаті справи довести до кінця на терені трьох воєвідств, що їх не могли поладнати парохіяльні збори, бо не можна було їх скликати без оголошення регуляміну? Єдиний вихід з цього ненормального стану повинен бути такий, щоби до неполаднаних справ з будовою церков і парохіяльних домів пристосовувати давні австрійські закони, що обовязували до оголошення закону з 17. березня 1932. р. про складки.

В цій преважній справі церковної конкуренції вніс пос. Заваликут інтерпеляцію до міністерства освіти зі запитом, що він задумує робити, щоб усунути ненормальний стан з будовою церков і парохіяльних будинків на терені Галичини. Одночасно навів як клясичний примір справу з будовою нової церкви в селі Вікно пов. Городенка, пляни якої затвердило воєвідство ще в 1927 р., але староство відмовило гр.-кат. Орд. у Станиславові розписати конкуренцію і церкви до нині ще не будують. Ця справа опинилася вже в Найвищому Адміністраційному Трибуналі, який до нині її ще не вирішив.

Міністр освіти відповів, що виконного розпорядку не оголошено ще тому, бо дотепер не узгіднено головних засад з компетентною духовною владою по думці ст. 16 закону з 17. березня 1932. р. Одночасно додав, що наради в цій справі вже веде міністерство освіти з кард. Гльондом. Ці переговори, що торкаються теж й інших справ, передбачених до поладнання між урядом і Апостольською Столицею, вже почалися. А що нема ніякої запоруки, чи ці переговори з кард. Гльондом у звязку з відомим конфліктом між урядом та краківським митроп. Сапігою не будуть перервані бодай на якийсь час, слід нам збільшити масову жертвенність на будову нових церков, головно по містах, містечках та загрожених кольонізацією селах.

Масові розводи у Польщі.

В „Ґлосі Народу“ з 16. м. м. (ч. 163) у статті Романа Топорчика п. н. „Одна історія з богатьох“ читаємо, що влада почала слідство проти консисторії евангеликів-кальвіністів у Вильні за провину зі ст. 286 к. к. з доручення апеляційного суду у Вильні. Ця вістка викликала великий переполох у цілій Польщі, зокрема у Варшаві, де аж „роїться“ від т. зв. подруж, себто конкубінатів, до яких доходило на основі масових безправних розводів, що їх так легко можна було дістати у Вильні. Ці масові розводи, що їх можна було дуже легко дістати навіть на основі переписки з консисторією евангеликів-кальвіністів, знищили тисячі родин. Не диво, що на присуд у цьому сензаційному процесі ждуть десятки тисяч зацікавлених осіб з двох причин: присуд уневажнить усі безправні розводи і заключені на їх основі конкубінати та спричинить низку карних процесів за бігамію. Таким чином може здійснитися „пророцтво“ відомого польського письменника Боя-Желеньского в його „Консисторських дівицях“, а саме, що „матимемо легіон „бахорів“, що ними обдарували Польщу не „консисторські дівиці“, але консисторські конкубіни“, фабриковані масово в консисторії кальвінів у Вильні.

До слідства проти членів консисторії кальвінів у Вильні, а саме: Бронислава Іжицького-Германа, пасторів: М. Ястшембського, П. Діліса, О Пясецького, Я. Курнатовського, М. Речинського С. Чарноцького. Ст. Фальковського і В. Мацкевича довів польський журналіст Роман Корнацький зі Львова, який від 1934. р. вів завзяту кампанію проти „виленських розводів“. До цієї акції спонукав його саме твір Боя-Желеньского „Консисторські дівиці“. Отже Корнацький ствердив, що консисторія кальвінів у Вильні дає розводи католикам у Галичині навіть на основі переписки, хоч у Галичині обовязує державна юдикатура в подружих справах, а не віроісповідна, як у б. конґресівці і до того на основі фальшивих „чемностевих свідків“. Тому звернувся до міністерства справедливости, щоби припинило практики консисторії кальвінів, але дістав відповідь від директора департаменту Лютостанського, що міністерство справедливости „не покликане розглядати жалоби на поведінку консисторського суду у Вильні“. Тоді п. Корнацький вніс до прокуратури окружного суду у Вильні формальний акт обвинувачення проти членів консисторії за провину. Одначе віцепрок. Ст. Вольський рішенням з 30. квітня 1936. р. припинив доходження „з уваги на неустійнення факту провини“. Прокуратор станув на становищі, що виленські розводи є релігійним культом, а консисторія не має правно-публичного відношення супроти держави. Зате прокуратор признав, що „розводи і подружжа в цих умовинах не мають правних наслідків і не ліквідують попередніх важно заключених подруж“. Одночасно ствердив, що „нема елементу субєктивної провини в осіб консисторії тому, що мовчки толерований такий стан справи від років переконує їх про слушність такого саме стану справи“. Тому рішив, що не може бути балачки про карну відповідальність.

Проти цього рішення вніс п. Корнацький відклик до апеляційного прокуратора мотивуючи, що члени консисторії можуть відповідати за провину „урядовців“ зі ст. 286 к. к., бо видають присуди у справах розводів в „імени Річипосполитої Польської“, отже заторкують ділянку виміру справедливости і що інакше виглядає справа зі шлюбами, що є релігійним обрядом. Тоді консисторія почала боронитися, щоб не стратити велитенських доходів з розводових такс — і адв. Е. Фальківський видав брошуру на 18 сторінок, в якій виказуючи незнання законодавства поодиноких дільниць намагався надати познаки леґальности безправній діяльности консисторії.

На мотивах тієї брошури сперся теж апеляційний прокуратор В. Цивінський і рішенням з дня 4. лютого ц. р. відкинув відклик Корнацького „як необоснований“. Одначе признав слушність висновкам Корнацького, що консисторія виконує чинности з ділянки виміру справедливости і сповняє їх суперечно зі законами. Отже можна би говорити про провину зі ст. 286 к. к., але з уваги на недостачу „свідомої вини і свідомости безправности чину“ не можна притягати членів консисторії до карної відповідальности, бо „видавання розводових присудів від 9-ох років створює переконання про леґальність поведінки консисторії у свідомости членів консисторії і в поглядах головних визнавців-правників“ (натяк на брошура адв. Е. Фальковського).

Від цього рішення п. Р. Корнацький зробив відклик дня 2. березня ц. р. до апеляційного суду у Вильні виказуючи, що „мовчазливе толерування безправних вчинків, що нарушують обовязуючі закони, годі собі подумати у правовій державі, себто у Польщі, навіть тоді, якщоб не притягнений до відповідальности проступник суґерував собі переконання про слушність безправного вчинку“.

І дійсно апеляційний суд у Вильні на своєму засіданні 28. травня ц. р. відхилив постанову апеляційного прокуратора і наказав перевести слідство за провину зі ст. 286 к. к. проти членів консисторії, прихилившися до тези п. Корнацького. Апел. суд не прихилився до мотивів прокуратури про недостачу „несвідомої вини і свідомости безправного вчинку у членів консисторського суду“. Тому то стоїмо перед найбільше „пікантним“ процесом у Польщі.

СТОРІНКА БЕЗ ПОЛІТИКИ.

Перший зароблений доляр.

— Від другого міліона до третього, тільки один крок! — сказав якийсь американський міліонер. — Одначе якого великого зусилля треба часом і як багато часу, щоб заробити першого доляра. Пригляньмося, як добували свої міліони американські багатії Рокфеллер та Вілієм К. Дурант.

Пів доляра денно.

Міліонер і автомобілевий промисловець Вілієм Дурант оповідає: Першого свого доляра я не заробив при допомозі авта, ні продажі авта. Я саме ніколи не визнавався на будові автомобілів. Свого першого доляра я заробив як продавець патентованих ліків, щиро кажучи, доволі, а то й зовсім безвартісних.

Це трапилось ось так: Мої батьки жили в малому селі, в провінції Мічіґен. Сьогодні в тому селі є славна фабрика автомобілів. Мої батьки були дуже вбогі. Як малий хлопець я вже мусів сам заробляти на життя. Першу працю я найшов у малій крамниці городовини. Я не одержував ніякої платні, тільки харчі, що їх малу частину я міг забирати зі собою додому. Вечорами я довго ганяв, аби заробити одного доляра. Врешті я найшов кращу працю. Я став робітником у млині, заробляючи, як добре пішло, пів доляра денно. Та замісць моїх зароблених грошей забирали батьки муку.

В аптиці.

Одного дня я мав більше щастя. Аптикар з містечка Флінт спитав мене, чи я не хотів би в нього працювати як помічник. Але й за ту працю діставав я тільки добру вечеру й папіроски. Я вже сумнівався, чи мені колинебудь у житті вдасться добитись чогось кращого, хоч мені було всього 17 літ.

Одного дня я познайомився випадково в аптиці з молодим чоловіком, що був власником опатентованого ліку. Цей лік мав помагати на всякі недуги, зокрема на гостець, на недуги печінки, шлунка, й навіть на рака, коли його вжити подвійну пайку, тобто цілу ложочку (на інші недуги доволі було малої ложочки). Власник цього чарівного ліку спитав мене, чи я не хотів би бути його продавачем у доокoличних селах, навкруги Флінт.

Король автомобілів.

Я негайно вирішив взятися за ту працю. Мені дуже припала до вподоби така робота та мій чарівний лік. Я покинув працю в млині й аптиці та пустився продавати ліки від села до села. Я був добрим бесідником і терплячим продавцем. Я знав, як треба заховуватися супроти селян та зєднати собі їхнє довіря. За два тижні я продав велику скриню своїх ліків і заробив перших 5 долярів. Ніколи в житті я не був такий гордий на себе, як тоді.

Згодом я продавав папіроски. З черги я був агентом від продажі поля та асекурації; заробляв чимало, одначе ніколи в мене не було стільки вдоволення, як тоді, коли я продав ту скриню ліків.

Навіть тепер, „король автомобілів“, заробляючи великі гроші, я не маю вже з того стільки приємности, як тоді, коли я продавав ліки.

Ощадний Рокфеллер.

Джон Д. Рокфеллер оповідає про себе: На мою думку, річ не в тому, як чоловік заробив свого першого доляра, тільки у тому, як він і на що його видав. На мою думку, треба перемінити приповідку: „Скажи мені з ким пристаєш, а я тобі скажу, ким ти є“, на „Скажи мені, як ти видав свого першого доляра, а я тобі скажу, як ти видаш останнього“. Хочу підкреслити, що карієра й успіх людини дуже багато залежить як він шанує гроші, чи видає їх тільки на забаву, чи на інші, корисніші цілі. Залежить від того, чи в того чоловіка важніший є повний шлунок, чи питання майбутнього. Чи він гадає, що не варто давати одного доляра до каси, або чи бачить у тому долярі підвалину свого майбутнього добробуту.

Послушна дитина.

Я завжди памятав і думав про майбутнє. Я ніколи не жив для одного дня, чи місяця, не подумавши, що буде далі. Навпаки. Тому кожний доляр, що його я заробив, був черговим звеном у ланцюху, що його я колись хотів замкнути, щоб стати міліонером.

Памятаю, як я „заробив“ свого першого доляра. Я був малим, недужим хлопцем і я завжди мусів заживати якісь ліки, що мені ні трохи не були під смак. Одного дня сказав до мене батько: — Коли будеш чемний і випеш лік, то дістанеш доляра.

Я випив і доляр був мій. Коли я насклaдав уже 49 долярів, я не видержав дома. Я вчився потайки книговодства й одного дня я став книговодцем у малій нафтовій фірмі. Я щадив і по якомусь часі до спілки з товаришем заложив своє підприємство.

Я ніколи був би не добився до своїх міліонів, коли я видав би був першого доляра на шоколяду або на оловяних вояків.

Герст.

Король американської преси Вілієм Р. Герст доробився свого майна одним смілим почином. Його батько був багатий чоловік. Коли Вілієм покінчив університет, батько спитав його, як він хоче заробити свого першого доляра. Вілієм заявив, що хоче стати денникарем. Він попросив батька, щоб цей купив йому видавництво часопису „Сен Франціско Екземінер“ за 50 тисяч долярів. Старий Герст вволив волю сина.

За два роки, завдяки проводові Герста, згадане видавництво, що вже банкрутувало, шестикратно побільшило свої прибутки.

Мовчазна музика.

Хвилювання повітря — як відомо з фізики — відчуваємо як звук; чим більше число хвиль в одній секунді, тим вищий тон. 5 музичних октав лежить між кількома сотнями й чотирома тисячами хвиль на секунку. Коли хвилі ще частіші, наше вухо перестає нслід відріжняти тон. Коли на наше вухо падає в секунду більше як 10.000 хвиль, ми невсилі далі тону відчувати, а чуємо лиш ріжкий, неприємний свист. А й ще частіші хвилювання, яких 16.000—25.000 на секунду (для ріжних осіб ріжні границі) ми взагалі перестаємо чути.

Інжинерові Мільвертові пощастило винайти апарат, що може привести повітря в страшенно сильне хвилювання: від 30.000 до 130.000 дрогань на секунду, так само як звичайна скрипка їх може робити від 700 до 4.000. Отже це теж свого роду музичний інструмент, що його музики наше вухо не в стані почути, а може почути тільки спеціяльно на те збудоване приладдя. Здавалося б забавка? Та ні. Бо цей нечутний для нашого вуха звук має свої дуже цінні прикмети.

Перш за все цей звук може значно ліпше розповсюднюватись в воді, ніж звичайний звук. Коли він у воді на своїй дорозі стрічає тверде тіло, він відбивається, „рефлектується“ назад і цей відгомін апаратами можна переловити, як звичайний гомін на віддаленні до кількох кільометрів від твердого тіла. З цього скористала техніка, щоб розшукувати сховані під поверхнею води підводні човни. Коли підводний човен наближається до пущеної в хід ультра-сирени, то він дає відгомін, як, скажемо, стіна або скеля на звичайний звук в повітрі.

При вживанню ультра-сирени в маринарці запримітили якости цього звуку таки зовсім несподівані й дивовижні. В обсягу ультра-сирени спливали на поверхню води мертві або приглушені риби та інші морські животини. Лябораторійні досліди виказали, що ультразвук має величезну хемічну ще зовсім не досліджену силу. Велике число ріжних хемічних сполук в його хвилях розкладає багато річей, які не дають себе в звичайних умовинах в воді розчинити, — переходять в розчин, або в тонку емульсію. Нпр. шматок парафіни в воді перетворюється скоро на біле молоко. В холодній олійній ванні ріжні металі розтають, дерево починає горіти. Живе тіло опалюється як на вогні, отже досліди з ультразвуком вимагають як найбільшої обережности.

Професор франкфуртського університету Отто Фохт запримітив, що ультразвук лікує при тяжких хворобах уха. Ті, що оглухли, або не дочувають в наслідок запалення уха, „освітлені“ ультразвуковими хвилями, починають добре чути без ніяких перешкод. Треба сподіватись, що дальше вивчення нового явища принесе техніці й медицині великі користи.

До того додамо, що струною інж. Мільверта, яка дає цей дивовижний звук, є не звичайна струна, а ріжні природні кришталі, найліпше кварц. Замісць лучка служить йому перемінний струм електрики. Більшість кришталів, наладованих електрикою, міняє свою форму, збільшаються, або зменшаються. А частоту наладування й розладування електротехніка дозволяє міняти довільно в дуже широких розмірах. Під впливом перемінного струму кришталь тремтить,то збільшується, то зменшується в такт струму і передає свої рухи окруженню, повітрю, чи плинові, в яке його поміщено. Коли струм має до 4.000 перемін на секунду, кришталь „співає“, як камертон; а якщо він знаходиться під впливом струму понад 30.000 періодів (дотепер досягнуто вже до 130.000), він дає згаданий ультразвук.

К. Ч.

Медвідь у ліжку.

Хоч як воно неймовірно виглядає, все таки зовсім правдиво. Адже не тільки людині вільно зазнавати розкішного відпочинку в теплім, вигіднім ліжку, але й медведеві, коли до цього тільки трапиться відповідна нагода. Така нагода трапилася великому чорному медведеві з мандрівного цирку, який підчас теперішнього огіркового сезону загостив до мадярського містечка Пестшентер.

Руїна в коморі.

Монтер Ковач, який вів завжди спокійне і зрівноважене життя, викликав одного дня збіговище на ціле містечко. Причиною цього збіговища була така подія:

Ковач вислав свою жінку з дітьми на село, а сам вів парубоцьке життя у своїм трикімнатнім помешканні. Коли минулої неділі вернувся він з проходу домів, побачив перестрашений, що двері його мешкання стоять відчинені.

У кімнатах панував страшенний нелад, немов по гостині злодіїв. Одначе найгірше виглядала комора, де всі харчі були поперевертані до гори ногами, а з відкоркованих пляшок витікали струмочки токайського.

Гість у спальні.

Тільки двері до спальні були зачинені. У великім подружнім ліжку Ковачів лежав якийсь велитень завинений у перину і спав. Голосний хропіт, який переходив іноді в правильний свист, був найкращим доказом, що саме цей непрошений гість спричинив у коморі таке жахливе спустошення. Обурений до краю монтер підійшов до ліжка, щоб викинути безличного гостя. На його зазив відповіло йому зпід перини невдоволене бурмотіння. Очевидно монтер зорієнтувавшися у ситуації відступив чим скоріше зі своєї, власної таки спальні і за кілька хвилин поставив ціле містечко на ноги.

Примусова румація.

Коли майже всі мешканці містечка зібралися коло дому Ковача, і гурток найвідважніших увійшов разом із монтером до спальні, рішили здемаскувати безличного й очайдушного злочинця. Монтер підійшов до ліжка і відкинув перину.

Гурток найвідважніших мешканців міста Пестшентеру з острахом кинувся до дверей, бо на ліжку лежав великий, грізний, чорний медвідь і хропів на цілу хату. Ненадійно розбуджений подивився на зібраних у кімнаті людей і зовсім не мав заміру покидати вигідного ліжка. Тоді командант тамошньої поліційної станиці велів поліцаям і охотникам з поміж юрби перенести ціле ліжко до городу.

Таким чином відбулася урядова румація непрошеного льокатора.

Щойно перед вечором, коли прийшов директор мандрівного цирку, рушився медвідь із місця. При цій нагоді виявилось, що медвідь утік із циркового возу і крізь поля, городи й сади забрив аж до положеного на передмістю домику Ковача.

Очевидно директор цирку заплатив відшкодування монтерові, а медвідь помандрував знову до клітки — за кару без вечері.

По широкому світі.

Польський міністр закордонних справ Бек дав представникові сербського щоденника „Време" інтерву на тему закордонної політики Польщі, зокрема її відношення до Румунії та Югославії.

Британське міністерство скарбу обнизило на 12.5 прц. мито на деякі залізні півфабрикати.

Німецький суд засудив на смерть 3-х комуністів за підпали й грабіжі.

У бельгійській столиці Брюсселі відбулись великі демонстрації проти амнестії для флямандських сепаратистів.

Французькі кельнери у Парижі страйкують дальше. Страйки обнимають лише частину гастрономічних заведень, але небезпечні вони тим, що вибухають нечайно, при чому кельнери окупують льокалі.

4 мусулманські держави: Туреччина, Афганістан, Ірак та Іран заключили пакт неагресії.

—o—

НОВИНКИ.

— **Гарантоване насіння ріпи стернянки** (на корм для худоби) зі збору 1937. р. в ціні по 2.50 зол. за 1 кг. (при гуртових закупах відповідний опуст) — замовляйте в одинокій українській насінній фірмі **А. ТЕРПИЛЯК, — Розсадники овоч. дерев та насінне господарство в Залукві, почта Галич.** П. К. О. 500.855. Телефон: Галич ч. 1. 1270 1—3

— **Вакаційні кооперативні курси для студентів.** Для пропаганди кооперації серед студентства, „Секція Молодих" при Т-ві Кооператорів у Варшаві організує в днях 1.—14. серпня 1937. курс-табор у Ворохті. В програмі курсу передбачено загальні виклади з кооперації, як також справу організації зїзду кооперативної молоді з цілої Польщі. Загальний кошт участи 50 зол.

— **Деканами львівського університету** на акад. рік 1937-38 вибрали у Львові на теольогічному Виділі — о. проф. д-ра Івана Степу; на правничому Виділі — проф. д-ра Казимира Пшибиловського; на лікарському Виділі проф. д-ра Тадея Островського; на гуманістичному Виділі проф. д-ра Зиґмунта Черного; на математично-природничому Виділі проф. д-ра Івана Самсоновича.

— **Собор православної Церкви в Югославії.** В Београді зібрався 8. VII. собор архиєпископів православної церкви. Скликаня цієї найвищої церковної ради стоїть у звязку з поганим станом здоровля патріярха Варнави, а також у звязку з пропозиціями югославянського уряду заключити конкордат з Апостольською Столицею.

— **Хвиля самогубств у Львові.** Якась невідомого прізвища жінка напилася в брамі при вул. Личаківській ч. 39. чверть літри чорнила. — Катерина Фридрих (Провянтова 4) посварилася зі своїм чоловіком і напилася денатур. спірту. У грізнім стані відвезли її до лічниці. — В гостинниці „Патрія" при вул. Рейтана 3. отруївся емер. пор. власник пансіону в Микуличині Мечислав Ковалевський. — Також Марія Гебан намагалася покінчити самогубством і напилася якоїсь отрути.

— **Спільник Рогозінської був ще й злодієм.** Тепер вийшло на яв, що арештований спільник Рогозінської Хмєлевіч був ще й злодієм та крав ріжні наркотики. Нпр. у лютім ц. р. вломався зі своїми спільниками Серединським і Панасьом до аптики м-ра Е. Зусмана і вкрав ріжні наркотики збірної вартости 1.000 зол. Частину крадених річей знайшли підчас ревізії в шевця Сойцера. Справу цієї крадіжи саме тепер розглядає городський суд.

— **Велика пожежа під Мостиськами.** Вчора вибухла пожежа в господарських будинках Марії Квоцінської у Цвиржі. Вогонь перекинувся на сусідні будинки і знищив 4 доми, 4 стодоли, 3 стайні та частину інвентаря. Підчас пожежі згоріла 72-літня старушка Петронеля Замрій. Шкоди є на 10.000 зол.

— **Пожежі у стрийськім повіті.** Оноді вибухла пожежа у жидівській дитячій оселі зі Стрия в Синевідську в домі Гартенберґів. Згорів дах і почасти стіни. — В Ходовичах пожежа знищила дім Сидорака. — В Баличах знищила пожежа дім, стодолу і стайню Парані Голубовської. Пожежу викликав один із домашніх, який заснув на сіні з папіроскою в устах. — У Райловій займилася трава. Згоріло 10 моргів сіножати.

— **„Красва" хроніка.** Михайла Романова з Красної пов. Калуш ударив хтось у хвилині, коли він крав у полі конюшину так сильно якимсь тупим приладом по голові, що заломив йому череп. Важко раненого відвезли до лічниці. Він не знає, хто його вдарив. — На терені громади Пациків запалилися селянські ліси. Пожежа знищила 15 моргів селянського лісу й частинно ліс Левицького з Пацикового. Пожежу вгасили робітники.

— **Летунська катастрофа під Львовом.** Підчас вчорашньої бурі, яка перейшла в ночі над Львовом скоїлася летунська катастрофа. З летунського майдану у Скнилові вистартував літак до нічних вправ. Підчас лету заскочила буря з громами літак і підчас цієї бурі літак з причини якогось дефекту впав на поля під Борщовичами. В катастрофі згинули: летун-десятник Фукс і поручник-обсерватор Дзержава. Літак упав коло Миклашева в год. 22.30. Тої самої ночі коло год. 24. упав другий літак коло Золочева. Оба летуни врятувалися.

— **Жиди будуть постити 29. серпня.** Союз рабінів у Польщі звернувся до союзу рабінів в цілім світі з пропозицією проклямувати день жидівського посту у звязку з важкою ситуацією жидів. Рабіни устійнили речинець цього посту й рішили його проголосити на день 29. серпня ц. р.

— **Король циганів буде скаржити.** Король циганів Я. Квек, якого коронація відбулася недавно у Варшаві вибрав собі правного заступника, в особі відомого варшавського адвоката Гофмокль-Островського. Король заповів, що задумує заскаржити деякі пресові органи, які несеріозно поставилися до його особи.

— **Китайці одобрили плян нового календаря,** що його виготовила окрема комісія Ліґи Націй. На підставі цього пляну рік ділиться на чотири сезони, кожний сезон по 13 тижнів. Перші місяці кожного сезону матимуть 31 днів, останні 30 днів. Лишнім днем року буде 31 червня.

— **Величезні спеки у Злучених Державах.** У східних і північних стейтах настали величезні спеки. Температура доходить до 43 ст. Досі занотували 22 випадки смерти від сонячного удару. Ню Йорк пережив оноді найгарячіший день в цьому році.

— **В червоній Еспанії читають найбільше евангеліє.** Власник одної малої книгарні у Мадриді заявив кореспондентові „Манчестер Гардіян", що підчас домашньої війни продав більше примірників св. Письма, ніж за ввесь час істнування своєї книгарні. Широкі кола еспаського громадянства починають щораз більше цікавитися св. Письмом внаслідок нагальної протирелігійної пропаганди.

— **Редагував щоденник з вязниці.** По 250-х днях вийшов з вязниці відомий французький публіцист та провідник монархістів Шарль Морра, якому публика уладила бурхливу овацію.

А. ЧАРНЕЦЬКИЙ. 2

На слідах Маркіяна...

В тому часі з замітніших українців були в бережанській гімназії Рудольф Мох (1829), Іван Борисикевич (1830), Александер Шашкевич (1830), Степан Качала (1830), Теофіль Павликів (1832), Василь Ковальський (1839), Ізидор Шараневич (1840), Омелян Огоновський (1845), та автор граматики Михайло Осадца (1848) і др. Здається, що мусіли вони вже в гімназії мати національне почуття, коли й Куземський, Ст. Литвинович, Іван Борисикевич, Малиновський, Павликів грали визну ролю в подіях 1848. р. Куземський та Борисикевич це тодішні політичні провідники, Малиновський та Павликів організатори руських національних ґвардій 1848. р. Степан Качала це довголітній політичний діяч, посол та публіцист.

Хто знає, чи ця друга ґенерація учеників бережанської гімназії, Степан Качала, Теофіль Павликів, Іван Борисикевич не знала про тайні кружки своїх польських товаришів, чи не була під їх впливом, чи в боротьбі з польщиною не ставила перших кроків своєї громадської праці.

Особі Теоф. Павликова, пізнішого пароха Бережан, першого учителя української мови в бережанській гімназії в 1848/50, організатора національної ґвардії та голови Руської Ради в Бережанах 1848. пізнішого москвофільського діяча і пароха у Львові, присвячу кілька уваг на основі захованих документів та оповідань сучасників.

Був він сином бережанського пароха і декана Михайла, та по нім обняв бережанську парохію. На тому становиську організував у Бережанах в 1848. р. місцеву „Руську Раду", та національну ґвардію, як противагу польській Раді та її ґвардії народовій. Очевидно, що против української ґвардії звернулися так місцеві поляки за виїмком Вісневського (діда теперішнього людовця-шовініста) та вірменського пароха кс. Давідовіча, як також бережанський староста Йосиф Вернер, ну й очевидно маґістрат. Староста наказав відправу полевого богослуження, а маґістрат розібрав вівтар.

Та командант міста станув по стороні українців і дав на посвячення прапора нашої ґвардії військову асисту, як також перебрав до команди міста прапор.

Дня 16. жовтня 1848. р. посвячено цей прапор урочисто в міській церкві, при участи війська, доокoличних священників та селянства. Промову виголосив о. Е. Громович, парох Потутор, пропамятні цвяхи вбили між іншими командант міста барон Сеґеле, майор Парфанович (українець), п. Фельзенберґ, жінка старшини, яка позичила на прапор 120 ґульденів, а далі о. Павликів, о. Василь Літинський, о. Яків Полєній, о. Сат. Лежогубський, о. Теофіль Джулинський, о. Платон Бобовчак, о. Теодор Роговський, парох Курян та Андрій Шушкевич, скарбовий комісар. Хоругов цю порубав на військовій команді старшина поляк Прешль, який опісля втік з військової тюрми. Хоругов ця зберігається нині в парохіяльній міській церкві в Бережанах. До національної ґвардії вписалося відразу 30 бережанських міщан, назвиськ їх подати не можу, бо папери бережанської руської ради та національної ґвардії передано до бібліотеки Народнього Дому у Львові. Ґвардія ця істнувала до половини січня 1849 р.

Замітне при тому, що до української національної ґвардії та Ради належав теж і професор бережанської ґімназії німець Лішке, хоча жив з поляками та був жонатий з полькою. Зате директор ґімназії православний українець Василь Петрович, родом з Жучки коло Чернівців на Буковині вступив до польської ради народової та під терором кол. ученика бережанської ґімназії Конопацького, який з шаблею явився в ґімназійній канцелярії, взивав урядово як директор по клясах учеників вступати до польської національної ґвардії. За це дістав Петрович догану з уряду та димісію з посади директора і го на 8 днів перед закінченням шкільного року.

Як міський парох стояв о. Теофіль Павликів твердо на народньому ґрунті. Не знаю, чи Іван Франко взяв сюжет до своєї „Чуми" дійсно з Тернопільщини, але з оповідань пок. батька тямлю, що якраз Павликів казав дзвонити в перковані дзвони підчас місійної проповіди єзуїта біля статуї коло церкви в Ринку.

Що це можливе, знаю з того, що й опісля під тією статуєю нераз відбувалися польські місії, я сам тямлю, як перед війною прапат Бучача кс. Громницький на тому самому місці виголошував місійну проповідь переплітану церковними та світськими українськими піснями, якими робив досить дивоглядне враження.

Та о. Павликів записався ще одною маркантною рисою в історії бережанської ґімназії. Він був у ній першим учителем української мови в 1848-50 р., очевидно спочатку безплатним. Ввело українську мову як обовязкову для всіх уч-

*) Гл. „Діло" ч. 147.

Його засудили за моральну спонуку до замаху на б. премієра Л. Блюма. Шарль Мора редагував з вязниці щоденник „Аксіон Франсез".

— **Знову вродилися пятенята.** З Гавани (Куба) повідомляють, що селянка Марія Вега Кру, яка мешкає в місті Сора у провінції Піналь дель Ріо, вродила пятенята: синів і доньку. Всі діти почуваються добре.

— **Пошесть серед риб.** З Сао Павльо повідомляють, що в ріці Апіягі панує якась рибяча пошесть, яка масово винищує риби. Між населенням величезний перестрах, бо крім цього панує там ще сильна пошесть віспи. Населення втікає масово зі загрожених місцевостей.

— **Чорна троянда.** У Гребіц коло Вайсенфельд робітник Бергман займався у вільних хвилинах від праці плеканням троянд і виплекав чорну троянду.

— **Кілько мешканців має столиця Литви?** Згідно зі статитичними даними магітрату м. Ковна, столиця Литви має тепер 135.000 мешканців.

— **Король вальса вертається до Голівуду.** Популярний композитор віденських оперет Оскар Штравс виїхав втрете до Голівуду, де компонуватиме музику до оперет. Перша фільма з музикою Штравса появиться в осени. О. Штравс заявив, що оселиться на постійно в Голівуді.

— **Ген. Баден-Повел** дістав мирову нагороду Вателера на 1937. р. Цю нагороду дістав відомий творець скавтінгу за заслуги над міжнародним зближенням.

— **Три карі смерти у Берліні.** В Берліні покарали смертю 34-літнього Вальтера Шульца, 41-літнього Павла Цімермана і 53-літнього Бруно Шрегера, яких засудив суд у Берліні на кару смерти за напад на національ-соціялістичну домівку в Ной-Кельн у 1931. р. Тоді згинув власник ресторану, двох людей було важко ранених. Двох інших засуджених канц. Гітлер помилував, бо у хвилині нападу не були ще повнолітні і покинули комуністів ще перед приходом до влади національ-соціялістів.

— **Ще один гробовець Фараона.** З Каіро повідомляють, що в єгипетській місцевості Саккара, по довгих, понад 20-літніх даремних розшуках, пощастило нарешті археольогові Зелимові Хазанові знайти гробівець небожа фараона V. династії Ті, на імення Демеда. Цей гробовець побудований десь 4.500 років перед Р. Х. Стіни його вкриті чудовим мальовилом ріжних ловецьких сцен, риб, звірят, птахів, квітів, тощо. Археольог Хазан, на превелике своє здивування, знайшов мумію Демеда вийняту з саркофагу й положену на підлозі. Треба думати, що це справа злодіїв, що невідомо коли й як побували в гробівці. Знахідка Хазана має велике наукове значіння.

— **Ріжні вісті.** Китай перший одобрив проект нового календаря, що його приняла окрема комісія Ліги Націй. Згідно з цим проектом рік ділиться на 4 сезони, кожний сезон на 13 неділь, при чому перші місяці сезону матимуть по 31 днів, останні по 30 днів. — На мячевих змаганнях Італія—Австрія дійшло до бійки між грачами так, що мусіла інтервеніювати поліція. Публика рішуче протестувала проти бійки. — Мати през. Рузвельта виїхала до Европи зі своїм внуком Джоном і огляне світову виставу в Парижі. — Італія і Німеччина рішили обмінятися робітниками, щоби між ними дійшло до зближення. — 40 годин праці на тиждень в гостинницях і ресторонах у Франції не поширилося на князівство Монако і тому в Монте Карльо залишилося все по старому.

— **З фронту боротьби з „опиром веснянок".** Повідомляємо найширші кола наших Шановних Читачок, яких цера, реагуючи на сонашні проміні, покривається жовтими плямами, званими веснянками, щоби замісць панічного страху перед добродійством сонця, або вживанням ріжних, захвалюваних, однак шкідливих для цери засобів, забезпечили себе вживаючи від тепер єдиного в ділянці „противеснянкової" косметики препарату косметичного, випробованого довголітніми дослідами і науковою аналізою: крем і мило Лешніцера, виріб відомої в краю фірми Аптикар Драяч і Ска в Бельську. — Голоси, які доходять до нас від наших читачок і читачів, а також з кол цієї бранжі одноголосно твердять, що цей засіб хоронить радикально церу наражену на веснянки а крім цього усуває вже істнуючі веснянки разом з усією нечистотою цери, зовсім відновлює наскірок, завдяки своїм прикметам. — Крем і мило Лешніцера то гордість краєвої „противеснянкової" косметики випробованої на вислідах довголітніх дослідів і заграничної науки.

Останні вісті.

ЯПОНСЬКІ ЗБРОЙНІ СИЛИ В ГОСТРОМУ ПОГОТІВЛІ.

Як подають з Тіен-Тсіну, підчас японсько-китайського інциденту японці втратили 30 старшин і вояків, китайці — 110 убитих і ранених.

Японський уряд зажадав, щоби китайський подбав про безпеку японських громадян у Китаю. Хоч інцидент poладнаний, японська ескадра на китайських водах і японські залоги в Манджурії та Кореї є в стані гострого поготівля; всі відпустки відкликано.

У Пекіні дійшло до сутички між китайськими міліціонерами і японським військом; 1 міліціонер убитий, 4 ранено.

ЯПОНЦІ ЗАНЯЛИ ОСТРОВ БОЛЬШОЙ.

Минулої ночі появився комунікат совітського наркому закордонних справ, який стверджує, що **6. 7. на острові Большой появилась одна японсько-манджурська сотня.**

Літвінов зажадав негайної евакуації того відділу, амбасадор відловів, що острів належить до Манджурії. Літвінов заявив, що **совітські війська дістали приказ всіми засобами протиставитись японсько-манджурським відділам, які переходили би кордон.**

КОМІТЕТ НЕІНТЕРВЕНЦІЇ.

Нині в год. 11.15 почалось пленарне засідання комітету неінтервенції, який вислухає англьо-француські й італьо-німецькі пропозиції. З боку 4 великодержав не треба сподіватись ніяких нових пропозицій, зате говорять, що невтральні держави, незаінтересовані в еспанських справах, переймуть ініціятиву та злагіднять атмосферу.

✝ Посмертні згадки.

МИКОЛА КОСАЧ.

...І знову відпровадили волиняки на місце вічного спочинку одного із тих своїх земляків, що життям своїм і працею причинялися до двигнення Волині на вищі щаблі культурної, суспільної та національної свідомости.

17-го червня ц. р. попрощав на віки Волинь Микола Косач — один із тих, котрим доля судила майже все своє життя до останньої хвилини віддавати не своїм, а громадським справам, — один із тих, які живуть, забуваючи самі за себе, а вмирають майже забуті тими, що для них жили. Під розлогими старими дубами у с. Колодяжнім на Ковельщині зложили колодяжанці 18-го червня ц. р. на вічний спокій свого довголітнього приятеля і провідника.

Микола Косач народився в 1884. р. у с. Колодяжнім на Ковельщині, як син власників колодяжанського маєтку — ґенерала Петра Косача, члена Старої Київської Громади, і Олени Пчілки, та як рідний брат Лариси Косач-Квітки — Лесі Українки. Атмосфера родини вже змалеьку вщепила М. Косачеві глибоке зрозуміння трагічної національної справи і пієтизм для національних ідеалів. З другого боку стрічі з бідним, упослідженим соціяльно й культурно волинсько-поліським селом сіяли в молоду душу зерна пізнішого бунтарства.

Гімназійні роки у Киеві ще більш підсичують вогники, що затліли у батьківській хаті. Атмосфера ґімназійного оточення гартувала молодих українців: вона видала м. і. також Вячеслава Липинського, ґімназійного товариша Небіжчика. Кінчає М. Косач Політехнічний інститут у Киеві не лише, як інжинір-агроном, але також як член соціял-демократичної партії (меншевиків), а в Київському Окружному Комітеті партії має партійне псевдо „Яким".

Обставини маєткові та родинні кличуть М. Косача з Киева на Волинь. М. Косач бере діяльну участь у всіх тих ділянках ковельсько-волинського життя, які дають Йому можливість найбільш тісного і безпосереднього контакту із селом. Перед світовою війною Він працює, як член т. зв. Земської Управи. У 1917. р. за Тимчасового Уряду є повітовим комісарем на Ковельщину і делеґатом на Установче Зібрання („Учредітельное Собраніе"). Потім є метким головою ковельської „Просвіти" та кооператором.

Коли обективні обставини спутали Його, як громадського діяча, Він знаходив можливість реально засвідчити свої погляди діяльністю, якої Йому ніхто не міг заборонити: щедрою рукою і за безцін Він розділяв свій маєток поміж колодяжанськими селянами. Розділяв з якоюсь пасією, наче із злістю на маєток, наче скидав із себе чи із свого сумління якийсь тягар. Мовою щоденною треба булоб це назвати змаганням до руїни, — так, зрештою, й називали це люди з найближчого оточення, занепокоєні майбутнім, але М. Косач був глухий на ці ремства, відкидав поради про ощадність, нехтував перестороги про „чорний день". У щораз важчих, з року на рік безнадійніших матеріяльних умовинах, які були наслідком такого „господарювання", заховувався так, начеб саме такі умовини були Його метою, короною Його стремлінь. Цю „ліквідацію" свого маєтку М. Косач проводив із такою безоглядністю, що навіть батьківський дім, в якому вродилася і провела частину життя Леся Українка, та з яким колись вязалися пляни про створення національного заповідника, опинився у чужих руках.

Останні роки життя принесли М. Косачеві відраду: йому запропонували викладати на вечірніх курсах при колодяжанській школі. З подиву гідним запалом узявся він до цієї роботи, котра давала Йому можливість прилюдно стрічатися з громадою, а до того — з молодою селянською громадою. У цім контакті з селянською молоддю М. Косач наче виживав ті свої туги і ту свою самітність, що їх особливо відчував за останніх років, коли політичні обставини тисячами кільометрів відділили Його від сина-одинака, молодого поета і письменника Юрія Косача.

Тихо і скромно пройшов похорон. Так тихо, як того бажав собі Покійник. За життя був неохочий до галасу та реклями, а тимбільше не бажав займати собою занадто уваги людей по смерти. Намір молоді-курсантів спровадити хори та орхестру з Ковля Дружина-Вдова мусіла відкинути, — треба було числитися з можливістю адміністраційних труднощів. Так само дуже обережними з огляду на специфічні волинські, зокрема на Ковельщині обставини, мусіли бути промовці над могилою.

Хай земля буде Миколі Косачеві пером, а память про Нього хай сягне глибоко в серця волиняків, як оте коріння дубів старих, що зеленітимуть над Ним та пошумом верхів своїх переказуватимуть Йому про долю Його укоханого народу.

ТОМА МАТІЯС.

29. червня 1937 р. помер бувший старший стрілець У. Г. А., тепер член відділу У. В. Р. С. в ЧСР Тома Матіяс, народ. 16. X. 1891 р. в селі Глібовичі, бібрецького повіту в Галичині. Похорон відбувся 2. липня ц. р. на кладовище „Везе у Ліберце", в присутности членів У. В. Р. С. та інших товаришів та численних чужинців з тої фабрики, де Він працював. Небіжчик закінчив своє життя після короткої важкої недуги. Не судилося Покійникові працювати та вмірати на рідній землі. Хай чужа земля буде Йому пером!

ІВАН БАНАХ,

упокоївся дня 4. липня 1937 р. по довгих терпіннях у Підбережцях, львівського повіту, проживши 34 роки. Вічна Йому Память! 1271

нів гімназії міністеріяльним розпорядком 29. IX. 1848 р. Проти цього збунтувалися польські вчителі та гімназисти, а що більше, навіть самі несвідомі гр. кат. русини, які становили тоді більшість в гімназії виступили проти навчання української мови. Гімназійна хроніка згадує, що підчас години науки української мови мусів директор або учителі-німці дижурувати, бо ученики робили о. Павликові псоти. Дійшло до того, що суплент кс. Кароль Баранський і вчитель Тадей Гловацький виступили з цілою заїлістю та ненавистю проти української мови в гімназії на конференції 6. IV. 1850 р.

В обороні станув рішуче о. Павликів та наслідком його письменної ремонстрації, міністерство усунуло кс. Баранського зовсім зі школи, а Гловацького перенесено до Нового Сянча, даючи на його місце колишнього ученика бережанської гімназії, українця Тимотея Мандибура, пізнішого шкільного інспектора народніх шкіл та учительських семинарій.

Як парох спонукав о. Павликів своїх учеників до того, що в дні 25. II. 1850 р. зажадали від директора „в імени всіх русинів гімназії", дозволу на окремі богослуження в міській церкві. Директор і професори мусіли згодитись, а міністерство це затвердило. Осталась тільки ще спільна ексорта, очевидно німецька або польська. Павликів був теж промотором креування в бережанській гімназії в тому самому 1850 р. української катехитури, яку обняв сотрудник, опісля адміністратор о. Михайло Яримович, який виконував цей обовязок до 1860 р. По о. Т. Павликові учив української мови в гімназії о. Микола Стисловський (1852—56), який вчив теж і польської мови.

(Далі буде).

Допиcи.

ГОРОДОК.

Городеччина — Пробудителеві Галицької Землі. Небувдене свято переживав Городок, а з ним вся городецька земля дня 27. м. м. Тоді то заходом городецької філії „Просвіти“ відбулося повітове свято в століття „Русалки Дністрової“. Від ранку з усіх сторін напливали лави людей і то навіть з подальших сіл, щоби віддати поклін Пробудителеві. І заквітчався Городок морем української вишивки. Саме свято складалося з трьох частин. Соборну Службу Божу відправив о. дир. Микола Хмільовський в асисті о. дек. Івана Крука і о. Миколи Думанського, дяконували о. Володимир Жолкевич і студ. Богос. Академії Павлишин. Патріотичну проповідь виголосив о. О. Шараневич. Співав на переміну хор з Любіня Малого і Городка. Панахиду за покійного о. Маркіяна відслужило одинадцять священиків під проводом о. дек. Івана Крука. По богослуженні сформовано величавий похід, на переді орхестра з Керниці. Понад дві тисячі зорганізованих просвітян перейшло вулицями міста викликуючи захоплення між прохожими. Чути було голоси: „Такого Городок вже давно не бачив“. Третя частина свята — святочна академія відбулася на площі св. Івана. Бездоганно виконана програма відповідала настроєві свята і лишила у присутніх незатерте враження. Збірні хори всіх читалень (820 душ) під проводом о. В. Жолкевича відспівали Шашкевича-Матюка „Не згасайте ясні зорі“ і Стеценка „Вкраїно Мати“. Прегарну високопатріотичну промову виголосив ред. В. Глібовицький зі Львова. Низку пісень відспівали злучені хори Бартатів-Суховоли: Дума про Почаївську Божу Матір. Добряни-Годвишня: „Ой горе тій чайці“; Керниця-Малковичі: „Руїна“; Любінь Великий і Любінь Малий: „Учітеся“. Хорові продукції переплітали декламації, що їх виголосили В. Шевчик „Незабутньому Маркіянові“ о. М. Думанського, п. Кальмуківна „Пробудителеві Галицької Землі“ Р. Дурбака і збірна декламація „Щасливий“ також о. М. Думанського. Вязанку народніх пісень відіграла орхестра з Керниці. У кінцевому слові голова філії „Просвіти“ о. Микола Думанський подякував виконавцям просвітянам і масово присутнім за участь в ювилейному святі закінчуючи її словами: „Ювилейна академія в століття „Русалки Дністрової“ скінчена, але Маркіянів Дух, що сто літ тому створив переломову хвилю в історії нашого національного відродження і тепер зміцнив просвітянські серця Городецької Землі, гартуючи їх у витревалій праці над двигненням української нації“. Національний гимн закінчив це направду величаве свято.

КОПИЧИНЕЧЧИНА.

„Чар однострою“ в Тудорові. Аматорський гурток „Стріли“ в Копичинцях відіграв у Тудорові дня 20. м. м. комедію „Чар однострою“. Гра акторів — пп. М. Замрикутівної, О. Созанської, О. Радзівілівної, С. Монастирського та О. Елніва — була добра і тому зібрана публика нагороджувала рясними оплесками їх гру, головно гру О. Созанської та Елніва, які ролю служниці та чури віддали дуже добре. На жаль публики не було багато, бо тудорівці, головно старші селяни, не цікавляться імпрезами, що їх уладжують чи то молоді члени місцевого т-ва „Просвіта“ і „Лугу“, чи аматорський гурток.

Фестин у Майдані. Майдан, це мале село, що перед війною мало коло 1/3 частину латинників. Запопадлива праця польських сс. Служебниць довела до того, що нині лишилася при греко-кат. обряді заледви 1/3 частина мешканців села. З цієї третини незначне число гуртується при чит. „Просвіти“, яка на жаль не має власної домівки. Щоби допомогти цій читальні у призбиранні фондів, філія т-ва „Просвіта“ в Копичинцях допомогла виділові читальні уладити фестин, який відбувся у храмове свято 27. м. м. у Майдані на подвірю Миколи Титора. На програму фестину склався виступ тутої орхестри т-ва „Бояи“ в Копичинець, вправи т-ва „Луг“ з Тудорова, фантова льотерія, танці та ріжні несподіванки. На фестин прибуло багато громадян зі сусідних сіл, а саме з Тудорова, Орішковець і навіть з Крогульця так, що число учасників сягало до 500 осіб. Вся обслуга коло каси вступів, буфету, фантової льотерії і т. д. складалася з членів філії „Просвіти“ з Копичинець. Програму фестину виконано на загальне вдоволення гостей, які не жалували оплесків вправляючим луговичкам та луговикам з Тудорова. Якщоб не дощ, що почав падати по 5-ій год. попол., фестин був би залишив по собі дуже сильне враження на майданських громадянах, які здається не мали в себе такого українського свята з такою великою участю чужих людей. Фестин закінчився з моральним і матеріяльним успіхом, бо зміцнив на дусі дотеперішних працівників на народній ниві і дав чистий дохід в сумі 84 зол., що їх призначено на будову домівки.

Новий Провід УНДО-я вибраний Повітовим Зїздом при кінці травня ц. р. уконституувався на своїм першім засіданню так: голова — м-р О. Зеленецький, заступник — м-р М. Шахнович, секретар — дир. В. Пендак, скарбник — м-р Трояи, орган. рефер. — м-р Фіртук. Є надія, що новий провід оживить політичну діяльність у повіті, що дотепер був занедбаний.

Дитячі садки у Копичинеччині. Заходом Повітового Союзу Кружків „Рідної Школи“ у Копичинцях основано 14 дитячих садків в цілому повіті. Організацією садків займалася окрема організаторка П. Елніїна та голова Повіт. Союзу Кружків м-р Трояи. Садки основано в таких місцевостях: 1. Копичинці-місто, 2. Копичинці-Баворівщина, 3. Копичинці-Калинівщина, 4. Годиківці, 5. Гусятин, 6. Васильківці, 7. Клювинці, 8. Орішківці, 9. Перемилів, 10. Чабарівка, 11. Чорнокінці Великі, 12. Чорнокінці Малі, 13. Хоростків, 14. Яблонів. Садки почали свою діяльність від 1. липня ц. р. Знову відповідні чинники і цього року основують „Садлі громадаке“.

ДОЛИНА.

Академія в честь Божої Матери. В 900-ліття памятної події з нашої історії, коли то князь Ярослав Мудрий побудував величаву церкву в честь Божої Матери в Києві „на Золотих Воротах“ і віддав увесь український нарід в опіку Пречистої, відбуваються в нашому краю такі свята. В Долині відбулося свято в честь Божої Матери, в неділю 27. м. м. заходом о. пароха і сестер з гром. Пресв. Родини з місцевого захисту. В 6-ій год. вечором відправили в церкві три священики соборний молебен до Божої Матери при виставленні Найсв. Тайн враз в благальною піснею та відчитали молитву за український нарід. Опісля відбувся святочний вечір у залі „Братської Хати“. Хоч саля була повна, але на жаль міщанство не взяло масової участи. На сцені виднів прегарний образ Непорочно Зачатої, прибраний рушниками, квітами та жовто-блакитними хоругвками. О. парох М. Чорнега виголосив промову про опіку Божої Матери над українським народом. Звернув увагу, що тепер треба найбільше опіки Божої Матери, ніж раніше з огляду на большевицьку небезпеку. Большевики зруйнували наші святині, збещестили землі св. Володимира і Ярослава М. Але якщо кожне українське серце стане твердинею, обведеною потрійним муром: віри, надії і любови, якщо на сторожі цеї твердині стане Марія, тоді перебудемо найтяжче лихоліття і станемо вільним та могучим народом. На дальшу програму склалися хорові точки і деклямації в честь Божої Матери, що їх виконали вдячно міщанські дівчата. Вкінці відбулася вистава релігійного змісту „св. Германа“ (в 4 відсловах), що її виконали теж самі міщанські дівчата. Ціле свято залишило дуже миле враження. З добровільних датків при вступах зібрано 24.75 зол. на сирітський захист.

КРЕМЯНЕЧЧИНА.

Панахида за душу Головного Отамана С. Петлюри. З наказу волинської епархіяльної влади у всіх церквах Волині відправило православне духовенство парастаси за душу бл. п. С. Петлюри в 11-і роковини його смерти.

Загальні збори т-ва Приятелів Української Ґімназії у Кремянці відбулися 30. м. м. в салі української гімназії. Це т-во засновано рік тому з метою дати матеріяльну, моральну і правну допомогу українській приватній гімназії у Кремянці. Зі звіту управи присутні довідалися, що в першому році свого іствування т-во розвинуло широку діяльність, популяризуючи ідею рідної школи і притягаючи до Т-ва членів. 343 члени вплачують до каси Т-ва по 25 сот. місячно. Зі свого невеликого буджету в минулому році Т-во оплачувало до гімназії за науку 13-ох учеників. За 9 місяців свого іствування до каси Т-ва вплинуло: від членів — 344 зол., жертв 254 зол., з ріжних імпрез — 275 зол. з збірки по церквах 237 зол., разом 1.110 зол. Збори вибрали управу у складі: Ол. Глувка, Ол. Водосевича, інж. Д. Шовкопляса, Т. Бондучківну і проф. Ом. Саланковича.

„Свято Матері“ у Кремянці. Філія Союзу Українок уладила 6. м. м. у Кремянці свято матері, в якому брала участь сама дітвора під управою п. Ковалевської і відограла песу „День матері“, „Ріпку“ і відтанцювали кілька танків; дуже ефектовно випала сцена з метеликами, ролі яких виконали маленькі діти. Хор під управою п. Тохітниці виконав кілька народніх пісень. Реферат про значіння матері відчитала п. В. Ключицька.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Прикре в сумнім.

Кажуть знавці нашої бувальщини, що українці прекрасно уладжують похорони. Як там хтось жив за життя так жив, але коли вмре — парада на цілу губу. І промови, і співи, і вінці, і народу тьма-тьменна.

Може воно й правда, але не зовсім. Багато в тім випадку залежить від самого небіжчика: треба знати, коли для земляків умерти. Це багато важніше від того, коли для земляків жити.

Буває, людина спрацює руки по лікті і то не на своїй власній роботі, ні! — на громадській, а коли вже рук не стане — кілька літ ще живе. І оттут корінь лиха. Колиб зразу помер мав би похорон першої кляси, а так спадає до третьої або й далі.

— Хто то, кажете, помер?

— Василькевич!

Котрий?... Ага-га! Щось собі пригадую. такий малий, чорний. Він здається довгий час був головою „Оборони“.

— Не „здається“, а таки напевно. Але від двох літ уже ніде не „уділявся“.

— Йдете?

— Не знаю. Маю враження, що ні. Буде там досить і без мене. А ви?

— Та хіба також не піду.

І так каже половина Львова, чи якоїсь меншої столиці, а вислід — найближча рідня, священик, дяк і свіщеносці. Ще може там десь хтось із добрих знайомих, чи припадкових учасників.

Коли рідня має за що — наймає хор і бодай тим збільшує похоронну публику та прикрашує сумну подію, але коли не має — сумна подія робиться ще сумніша.

Але буває, що вмре якийсь голова співочого товариства, чи сам співак, що ціле життя присвятив праці на тому полі

Тоді йде така балачка:

— Певно буде чудовий хор. Може навіть і два, може всі!.

— Чому?

— Адже небіжчик був довгий час головою „Мінестреля“!

— Був, але коли- Тому два роки. Думаю, що хорів не буде.

І має рацію.

Ні „Мінестрель“, ні „Бард“, ні інша „Кобза“ чи „Ліра“ не почуваються до обовязку заспівати на похороні музичного діяча. Найнятий хор рятує з трудом ситуацію, але не рятує нас.

Направду виходимо дуже непідхлібно в своїх власних очах, тратимо славу знаменитих похоронників і — що найважніше — не заохочуємо людей до нищення рук по лікті при громадській роботі.

Галактіон Чіпка.

——o——

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Іван Брик: БОРОТЬБА ЧЕХІВ ЗА ВОЛЮ. З 1 мапкою та 23 образками. Львів, 1937. Накладом Т-ва „Просвіта“. Стор. 96 8°.

Вуйко Славко: ПРИГОДИ ДЯДЬКА ПРОХОРА. Сміховинки. Львів 1937. Накладом В-ва. „Світ Дитини“ Стор. 32, ф. 16°.

ЖУРНАЛИ.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ. Львів, липень—серпень 1937. Р. Х. Ч. 7—8. Зміст: С. Орлюк: Мазепа (вірш — 1 порт.) — Василь Пачовський: Гетьман Мазепа (з приводу 350-ліття вибору великого гетьмана). — ХС.: Лікувальна кімната з різною температурою. — Василь Сімович: Ярослав Весоловський (у двацятьліття смерти другого редактора видань „Просвіти“ — 1 порт.). — Гетьман Іван Мазепа: „Всі покою щире прагнуть“ (вірш). — Євсевій Лазар: Старша камяна доба на Буковині (7 обр.). — в в.: Перший курс просвітянських інструкторів. — Б. Романенчук: Гетьман Мазепа у світовому письменстві. — Володимир Дорошенко: Марко Вовчок та її твори (з нагоди 30-ліття смерти — 1 порт.). — Д.: Оживлені допотопні живини. — Борис Іваницький: Парк хліборобського ліцею в Черниці (7 обр.). — Г г.: Як довго оживуть птахи? — Вол. Савченко: Полтавська битва (з пляном). — Михайло Возняк: Жива думка Вол. Шашкевича (1867-1937 — порт.) — Д.: Що змінює наше обличчя під старість? — Євген Приступа: Відкриваємо Африку (1 мапа). — В. Колпачкевич: Мазепа в поемі Пушкіна „Полтава“. — С. О.: Тунель під Ля Маншем. — Михайло Соневицький: Початки театрального мистецтва (9 обр.). — Гр. Бобяк: Очиток гострий або розхідник (1 обр.). — Гг.: Як хатніми засобами позбутися блощиць? — Гг.: Найбільший на світі годинник. — Франк Коковський: Лісові та польові шкоди. — Калістрат Добрянський: „Злодійська трава“ (1 обр.). — іс.: Чи тварини музикальні (1 обр.). — Ярослав Рудницький: Марко Вовчок з погляду мови. — О. Локшинський: Цукор та його історія (2 обр.). — Д.: Подвійні літаки. — Євген Малюк: Гадини на шиях красунь (4 обр.). — Богдан Романенчук: Композиція творів М. Вовчка. — К. Добрянський: „Хмарник“. — Гг.: Найбільше на землі падає дощу... — Микола Бажалук: Чорний бузько (1 обр.). Вв.: Внутрішнє свято „Просвіти“. — Ярослав Гординський: Мазепа в поезії Совітської України. — Гг.: Що робити, щоб сукно не промокало? — Роман Крохмалюк: Небезпека електричного струму (3 обр.). — Євген Дурделло: Дещо про французьку недугу (сифіліс — 1 обр.). — Віктор Андрієвський: Про товариства охорони звірят. — Хр. Сімгель: Однотний час (1 обр.). — Ярослав Маланчук: Хто була мати Володимира Великого? — Ф. Гей-Гаєвський: Небезпека від сонячних купелів. — Е. Жарський: Між небом і землею (2 обр.). — Бібліографія — Х. С.: Найтепліше місто на світі.

НИВА, церковно-суспільний часопис. Львів, липень-серпень 1937. Р. XXXII. Ч. 7-8. Зміст: Редакція: Голос без відгуку. — о. Андрій Лоцкий: Пятьдесятиліття з рівним церковнім уставі нашої Церкви. — Роман Лисно: Слава Пресв. Богородиці. — о. Микола Дідьо: Пекуча справа. — о. Юліян Дзерович: Неучні плани релігії. — о. д-р Г. Костельник: Релігійні фальші новіх часів. — о. Володимир Кармазин: Передумови Католицької Акції у нас. — о. Омелян Квіт: Навчання релігії тол. дороcту. — о. Теод. Цегельський: Канонічна візитація. — о. Г. Костельник: Релігія розпусти. — о. З. Н.: Ширім добру пресу. — Х.: З голосів преси. — о. О. Годунько: На маргінесі наших імпрез. — Розпочалася будова церкви. — Всячина.

РІДНА МОВА, науково-популярний місячник. Варшава, липень—серпень 1937. Ч. 7—8. Зміст: І. Огієнко: Людина обовязку, світлій памяті Д. Д. Огієнкової. Памяті незабутньої нашої Співробітниці Домініки Огієнкової. — Мгр. І. Коровицький: Чужомовні запозичення. — І. Огієнко: Складня української мови. II. Частини речення пояснювальні, 2. Пояснення прикметникове (атрибут). — Проф. П. Кривоносюк: Недуги мови, 4. Мовний безлад. — Ів. Огієнко: Лайка українського народу, роман Уласа Самчука „Кулак". — Сава Крилач: До термінольогії курців. — Ст. Ол Ііник: Говірка с. Сулино радехівського повіту. — Інж. М. Кириченко: Закарпатські загадки: Стилістично-граматичні замітки. Від Редакції.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник. Львів, липень-серпень 1937. Р. X. Ч. 7-8. Зміст: На окраю днів. — К. Коберський: Погляди Е. Абрамовського на кооперацію. — В. Іванис: Нафтове господарство на Сході Европи за царизму і перші роки по революції. — Б. Мартос: Кредит у споживчих кооперативах. — П. Панченко: Фрагменти діяльности округжних союзів кооператив за 1934—1936 рр. — А. Палій: До яких вислідів може довести „наукове" орудування статистикою. — Іван Гурик: Кооперація в Югославії. — З польської кооперації. — З господарського життя. — З преси і життя. — Серед книг. — Додаток: Володимир Січинський: Нариси з історії української промисловости.

КООПЕРАТИВНА РОДИНА. Львів, липень 1937. Р. IV. Ч. 7.

ВІСТИ УКРАЇНСЬКОГО НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ В БЕРЛІНІ. Берлін, 25. червня 1937. Р. V. Ч. 4.

ЖІНОЧА ВОЛЯ, часопис для сільського жіноцтва. Коломия, 1. липня 1937. Р. VI. Ч. 13.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

ДЕЛЯТИН:

10. VII. Шаріка.
11. VII. Ніч під Івана Купала.
12. VII. Муж двох жінок
13. VII. Вій.
14. VII. Під кураторою.

Великий Театр:

Субота, 10. VII. год. 8. веч. Виступ Театру Атенеум „Люди на кризі" із Ст. Ярачом.

Неділя, 11. VII. год. 8. веч. Виступ Театру Атенеум „Возьний і міністр" із Ст. Ярачом.

Понеділок, 12. VII. год. 8. веч. Виступ Театру Атенеум „Люди на кризі" із Ст. Ярачом.

Вівторок, 13. VII. год. 8. веч. Виступ Театру Атенеум „Школа жінок" із Ст. Ярачом.

КІНА.

АПОЛЬО: „Човен смерти" із Гансом Альберсом.
АТЛЯНТИК: „Король прошаків".
ВАНДА: „Весільна ніч", „День великої пригоди".
ҐРАЖИНА: „Замах у касині", „Тисяча тактів кохання".
ЕВРОПА: „Роман у Будапешті".
КАСІНО: „Шампанський вальс".
КОПЕРНИК: „Залюблені жінки".
МАРУСЕНЬКА: „Закамянілий ліс" „Позірне подружжя".
МЕТРО: „Князь Воронцов", „Невидимий промінь" із Борисом Карловом.
МІРАЖ: „Роберта", „Гарольд Льойд як боксер".
МУЗА: „Опир на продаж".
ПАЛЯС: „Бен Гур".
ПАКС: нечинний.
ПАН: „Генерал Суттер".
РАЙ: „Страшний двір".
СВІТ: „Кабінет воскових фігур" і ревія.
СТИЛЕВЕ: „Дай мені своє серце", ревія „Рефреми".
ТОН: „Брутальний" із Викгором Мак Ляґленом.
УТІХА: „Нинішні часи" і ревія.
ХИМЕРА: „90 хвилин постою", Гарі Піль.

ФОТОПЛЯСТІКОН.
(пл. Марійська 5)
„Сицилія".

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Субота, 10. липня 1937.

БЕРЛІН 14. 15. 15.00, 18.00 Розр. муз. 19.20 Квінтет Дворжака, 22.30 23.00, 24.00 Танк. муз.; БІЛГОРОД 19.50, 20.00, 21.00 Нар. муз. 21.30. 22.00 Радіоорх., 22.35, 23.00 Розр. муз.; БУДАПЕШТ 12.05 Орх. балалайк., 17.30, 18.00 Сальон. муз., 19.00, 23.10 Циг. муз., 21.50, 22.00 Військ. орх.; ВІДЕНЬ 15.15 Орх. мандол., 20.00, 21.00 „Донавмерхен" — вес. радіорев., 21.45 Нові данські пісні, 22.20, 23.00 Легка віден. муз.; ДАЯТШЛЯНДЗЕНДЕР 18.00 Дута орх., 19.00 Перпетуум мобіле — вес. муз., 20.10, 21.00 Вес. муз., вечір, 22.30 Нова муз.; КОШИЦІ 13.30, 18.00 Для Закарп.; МІЛЯНО 19.00, 20.40 Розр. муз., 21.00, 22.00, 23.00 „Сила призначення" — оп. Вердія, 23.30, 24.00 Танк. муз.; МІНХЕН 15.20 Фантазії — муз. поема, 16.00 Вес. муз. авдиц., 18.00 Нар. пісні, 18.25 Легка муз. форт., 21.10, 22.00, 32.00 Вечір танку; ПРАГА 16.05 Техн. муз., 17.05 Конц. сальон. кварт.; РАДІО ПАРІ 17.00 Легка муз., 19.10, 19.25 Спів. і форт. речіт., 19.40 Вокаль. конц., 20.30, 21.00, 22.00 Симф. конц., 23.00, 24.00 Танк. муз.; РИМ 20.40 Розр. муз., 22.45, 23.30, 24.00 Танк. муз.; РИМ 20.40 Розр. муз., 22.45, 23.00, 24.00 Танк. муз.; БРЮСЕЛЯ 20.00, 21.00, 22.00 На зеленій луці — опер. Бенеса. 23.00 „Отельо" — оп. Вердія (пл.).

Неділя, 11. липня 1937

БЕРЛІН 15.30 Концерт вальсів, 18.00, 19.20 Розр. музика, 21.00 В. Шнайдер і солісти; БІЛГОРОД 18.00 Популяр. музика, 18.40 Танк. музика, 18.50 Арії, 20.00 Орх., 22.20 Розр. музика, 23.15 Танк. музика; БУДАПЕШТ 15.50 Сальон. орх., 16.50 Циган. орх., 18.10 Форт. речіт., 19.05 Джез музика, 21.00, 22.00 Розр. концерт, 22.30, 23.00 Циганська музика; ВІДЕНЬ 12.45 Розр. концерт, 15.40 Камер. музика, 16.45 Солісти, 18.05 Нар. пісні, 19.35, 20.00 Віден. опер. радіоорх., 21.00, 22.00, 23.00 Опера з Риму; ДАЯТШЛЯНДЗЕНДЕР 15.00 Розр. музика, 16.00 Концерт, 20.00, 21.00, 22.30, 23.00, 24.00 Просимо до танку; КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття; МІЛЯНО 17.15, 18.00 Симф. концерт, 20.40, Розр. музика, 21.45, 22.00 Скрипк. речіт.; МІНХЕН 15.00 Пісня з муз., 18.00 Сільське весілля, 20.00 Нар. музика на ріжн. інструментах, ПРАГА 20.55, 21.00 Фільгарм. орх., 22.35, 23.00 Джез. музика, РАДІО ПАРІ 18.00 Розр. музика, 2015 Пісеньки, 22.30 Муз. з пл., 23.00, 24.00 Танк. музика, РИМ 17.15, 18.00 „Церевич" оп. Легара, 20.40 Розр. музика, 21.00, 22.00, 23.00 „Манон Леско" оп. Пучінія; БРНО 19.15, 20.00 „Тисяча й одна ніч" — оп. Й. Штравса.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 10. липня 1937.

6.15 Раніш. пісня, 6.18 Рухан., 6.38 Муз. з пл., 7.00 Раніш ден., 7.10 Муз. з пл., 11.57 Сиґнал часу, 12.03 Полудн. ден., 12.15 „Ліси" — гутір., 12.25 Військ. орх., 14.00 Конц. бажань, 14.58 „Наша прогр.", 15.00 Конц. бажань, 15.45 Господ. вісти, 16.00 Театр уяви для дітей — „Виправа під псом" К. Макушинського, 16.30 Менше знані увертюри — конц. орх., 17.30 Конкурс. авдиц., 17.50 Татерник з фотограф. апаратом — гутір., 18.00 Сусп. гутір., 18.05 Сальон. орх. — пл., 18.25 Актуаль. гутір., 18.40 Завтр. прогр., 18.45 Льокаль. спорт. вістки, 18.50 Актуаль. гутір., 19.00 Нар. пісні Виленщини — хор „Гасло", 19.40 Акт. гут., 19.50 Спорт. комун., 19.52 Спорт. вістки, 20.00 Авдиц. для закорд. поляків — „Шляхом великопольської пісні", 20.45 Вечір ден., 21.00 „Сила призначення" — оп. Вердія (I, II), в перерві 21.25 огляд видавництв, 22.50 Остан. вістки вечір. ден., огляд преси і метеор. комун., 23.00 Танк. муз. з пл., в перерві 23.10 „Пан Каламарський"... — монольоґ, 24.00 Орх. Т. Сєрединського.

Неділя, 11. липня 1937.

8.00 Сиґнал часу і пісня, 8.03 Раніш. ден., 8.15 Авдиц. для села — газет. й пісні, 8.45 Хлібороб. гутірка, 9.00 День моря в Гдині, 12.15 В країні тисяча і одної ночі — орх.. форт., 13.15 Про графіку — гутір., 13.25 Конц. нар. капелі з Наленчова, 14.40 „Читаємо" — „Сокольський дід" і ін., 15.00 Авдиц. для села — гутір.. муз., 16.00 Оперет. мельод., 17.00 Загаль. театр уяви — „Згасла свічка" — Фредри, 17.25 Репортаж з життя, 18.00 Підвечірок при мікрофоні, в перерві 18.55 „Над і під Ніягарою" — фейл., **20.00 Конц. солістів — Ст. Надраґа — сопран у супров. скрип. і форт.,** 20.35 Льокаль. спорт. вістки, 20.40 Політ. огляд, 20.50 Вечірн. ден., 21.00 Воєн. маринар. з Гдині, 21.01 День моря в Гдині, — репортаж. 21.10 Літинськова ревія, 21.40 Спорт. вістки зі Львова, 21.41 збірні, 22.00 Вечірн. конц., 22.50 Остан. вістки вечірн. ден. і метеорол. комун., 23.00 Танк. муз. з пл.. 24.00 Орх. Т. Сєрединського.

БІРЖА.

Купно-продажа: Бельги бельг. 89·33, 88·90. Доляри американські 5.29·00, 5.26·50, доляри канад. 5.28·50—5.25·50. Фльорени гол. 291·52—289·80, Франки фр. 20·55—20·25, Франки швайцарські 121·30—120·50, Фунти англ. 26·27—26·11, Гульдени данц. 100·20—99·80, Корони ч. 18·20—17·00. Кор. дан. 117·24—116·4., Кор. норв. 131·93—130·95, Корони шв. 135·43—134·45, Ліри італ. 23·00—21·60, Марки фінлянд. 11·61—11·20, Марки нім. 134·40 — 132·00, Шилінги австр. 99·20—98·50, Тель Авів 26·13—25·90, Марки нім. срібні 143, 141.

Акції.

Банк Польський 100·00, 100·25, Цукор 29·50, 30·00, Вугіль 21·05, 21·50, Ліппоп 47·00, Островець 26·00. Стараховечі 29·75, 30·00. Тенденція сильніша.

Папери.

4 і пів проц. внутр. 51·25, 50·75. 50·80, 3 інвест. 1 ем. 65·25, серія 82·50, 3 інв. 2 ем. не нотована, 4 прем. дол. 37·75, 4 проц. консолід. 54·00, 54·25, 52·88, 53·25, два ост. дрібні.

Збіжжя.

Львів, дня 9. липня 1937.

Пшениця одностайна черв.	25·75—26·00
Пшениця збірна червона	24·75—25·00
Пшениця одностайна біла	25·50—25·75
Пшениця збірна біла	24·75—25·00
Жито шт. I.	23·75—24·00
Жито шт. II.	23.25—23·50
Мука пшен. разова до 0·95 %	28·25—28·75
Мука жит. разова 0·95 %	27·25—28·25

Інші курси незмінені.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.